မြန်မာ့ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရများ

မာလေး

mgyoe.com

ဒုတိယအကြိမ်

mgyoe.com

အထက်အောက် ရေတွက်၍ရသည့်
ဆွေခုနစ်ဆက် မျိုးခုနစ်ဆက် အခေါ်အဝေါ်နှင့် တော်စပ်ပုံတို့ကို
- ကျောက်စာ၊ မင်စာ၊ ပျို့ကဗျာ အကိုးအကား အထောက်အထားနှင့် ကြံ့ခိုင်ထားသော
- ဘာသာဗေဒအမြင်၊ သဒ္ဒဗေဒအမြင်တို့ဖြင့် သုံးသပ်ထားသော

မြန်မာ့ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရများ

မာလေး

ISBN9789997110718
NF67
9 789997 110718
1,500.00KS

mgyoe.com

မြန်မာ့ဆွေမျိုးစပ်ဝေါဟာရများ မာလေး
စာမျက်နှာ ၁၁၄++ မျက်နှာ၊ ၁၆ စင်တီ× ၁၀·၅စင်တီ

ထုတ်ဝေသူ - ဦးစန်းဦး၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ(၀၀၅၃၈)၊ ၈၅၊ ၁၆၄လမ်း၊ တာမွေ၊ ရန်ကုန်။
ပုံနှိပ်သူ - ဒေါ်ဝင်းမာ၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်(၀၀၄၁၂)၊ ၁၁၇၉၊ မစိုးရိမ်လမ်း၊ ရန်ကင်း။
၂၀၁၈၊ ဩဂုတ်လ၊ ဒုတိယအကြိမ်၊ အုပ်ရေ ၅၀၀၊
၁၉၇၇ စာပေဗိမာန်ထုတ် ပထမအကြိမ်မှ။

ရောင်းဈေး ၁၅၀၀ ကျပ်

email: skccph@gmail.com ; P.O.Box: 705
www.facebook.com/SKCCmyanmarbook
www.skccmyanmarbook.com

mgyoe.com

mgyoe.com

စိတ်ကူးချိုချိုစာအုပ်

မြန်မာ့ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရများ

မာလေး

ဒုတိယအကြိမ်၊ ၂၀၁၈

mgyoe.com

mgyoe.com

mgyoe.com

mgyoe.com

မာတိကာ

✱	နိဒါန်း	(က–ဂ)
✱	ကျေးဇူးစကား	(င–စ)
✱	ဒုတိယအကြိမ် ထုတ်ဝေခြင်းအတွက် အမှာစကား	(ဆ–ဋ)
၁။	ဆွေမျိုးဟူသည်	၁
	မျိုး၊ အမျိုး...၊ အဆွေအမျိုး...၊ အမျိုးအဆွေ...၊ ဆွေမျိုးသားချင်း...၊ အဆွေအဝါး...၊ ပေါက်ဖော်၊ ဆွေမျိုးပေါက်ဖော်...၊	
၂။	ဆွေခုနစ်ဆက် မျိုးခုနစ်ဆက်	၅
	အထက်အောက် ဆွေခုနစ်ဆက် ဖော်ပြချက် ဇယား...၊ အမိ...၊ အဖ...၊ အဖိုး...၊ အဖွား...၊ ဘေး...၊ ဘွား...၊ ဘင်...၊ သား...၊ သမီး...၊ မွေးစားသမီး၊ မွေးစားသား၊ ကိတ္တိမ...၊ မြေး...၊ မြစ်...၊ တီ...၊ တွတ်...၊ မျှော...၊	
၃။	မိခင်နှင့် တော်စပ်သူများ	၂၉
	မိကြီး...၊ မိထွေး...၊ ကြီးတော်...၊	

mgyoe.com

mgyoe.com

ဒွေးဒေါ်...၊ ဒွေးလေး၊ ဒွေးကြီး...၊ ဒေါ်ကြီး...၊
ဒေါ်လေး...၊ အဒေါ်...၊ ဦးကြီး...ဦးရီး၊ ဦးလေး၊
အမေတူ အဖေကွဲ...
၄။ ဖခင်နှင့် တော်စပ်သူများ ၃၉
ဘကြီး၊ ဘထွေး...၊ အရီးကြီး၊ အရီးလတ်၊
အရီးလေး...၊ အဖေတူ အမေကွဲ...၊
၅။ တစ်မိသားချင်း မောင်နှမရင်းချာများ ၄၃
မိသားစု...လင်မယားသားစုံ...၊ ညီ...၊ ညီမ၊ နှမ...၊
နောင်၊ နောင်ကြီး၊ နောင်ငယ်...၊ မောင်၊ မောင်ကြီး၊
မောင်ငယ်...၊ အစ်ကို၊ အစ်ညီ၊ အစ်မ...၊ ဝမ်းကွဲ၊
၆။ လက်ထပ်ထိမ်းမြားရာ၌ တော်စပ်သူများ ၅၇
ခမီး၊ ခမက်...၊ ခယ်မ၊ ခဲအို...၊
ခင်ပွန်း...၊ ချွေးမ...၊ ဇနီး...၊
တူ...၊ တူမ...၊ မယား...၊
မယားညီအစ်ကို...၊ မယားပါသမီး၊ မယားပါသား၊
မရီး...၊ မတ်...၊ မိန်းမ...၊ မျောက်သား...၊
ယောကျ်ား...၊ ယောက္ခမ...၊ ယောက်ဖ...၊
ယောက်မ...၊ လင်...၊ လင်ညီအစ်မ...၊ လင်ပါသမီး၊
လင်ပါသား...၊ လင်မယား...၊ သမက်...၊
၇။ သုံးသပ်ချက် ၉၅
၈။ ကျမ်းကိုးများ ၉၉
၉။ အက္ခရာစဉ် မာတိကာ ၁၁၀

♦

mgyoe.com

mgyoe.com

နိဒါန်း

မြန်မာတို့သည် လူမျိုးတစ်မျိုးအနေဖြင့် ရပ်တည်လာသည့်အခါကစ၍ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး မည်သို့ ဆွေမျိုးတော်စပ်သည်ကို သတ် မှတ်ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြမည်သာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုအခေါ်အဝေါ်များကို စာပေဖြင့် မှတ်တမ်းတင်နိုင်သည့်အခါကျမှသာ လေ့လာနိုင်ခွင့် ရခဲ့ကြသည်။

သို့ဖြစ်၍ မြန်မာ့ဆွေမျိုးစပ်ဝေါဟာရများကို လေ့လာသည့်အခါ မြန်မာစာပေ အခြေစိုက်ရာ ပုဂံခေတ်ကိုပင် ဦးစားပေး လေ့လာရပေသည်။ ပုဂံမြန်မာ ကျောက်စာများတွင် ယနေ့အထိ ရှာမတွေ့သေးသော ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရအချို့မှာ ခယ်မ၊ ခဲအို၊ ဇနီး၊ ယောက်မ စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ ရှာမတွေ့သေးကာမျှနှင့် ပုဂံခေတ် မြန်မာတို့ တီထွင်သုံးစွဲခြင်း မရှိသေးဟု ဆိုနိုင်မည် မထင်ပေ။ ပုဂံကျောက်စာများသည် ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရချည်း ဖော်ပြရေးထိုးခဲ့သည် မဟုတ်ရကား အကြောင်းအရာ အခြေအနေနှင့် စပ်မှသာ ထိုဝေါဟာရများ ပါလာသည်ဖြစ်ရာ အလျဉ်းမသင့်၍ မတွေ့ရခြင်းဟုပင်

mgyoe.com

mgyoe.com

ယူချင်ပါသည်။

ပင်းယခေတ်ပေါ် စာပေတို့ကား အတွေ့ရနည်းသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပင်းယကျောက်စာ အချို့လောက်ကိုသာ အားထားလေ့လာရပေရာ ထိုခေတ်တွင် ဆွေမျိုးစပ်ဝေါဟာရများ မည်မျှ ထူးခြားပြောင်းလဲသည်ကို အကဲခတ်ရန် မလွယ်ကူလှဘဲ ရှိ၏။

အင်းဝခေတ်မှစ၍ အစက မတွေ့ခဲ့ရသေးသော ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရများကိုပါ တွေ့လာရသည်။ မူလက မယားဟုသာ ရှိနေရာမှ ဇနီးကို ထပ်သုံးသည်။ မူလက တွေ့ရုံမျှဖြစ်သော မျောက်သားကို သိသိသာသာ အသုံးပြုလာသည်။ နောက်ခေတ်များတွင် စာပေတိုးတက်သည်နှင့်အမျှ ဆွေမျိုးစပ်ဝေါဟာရများကို ခိုင်ခိုင်မာမာ သုံးစွဲရေးသားလာကြသည်သာ ဖြစ်သည်။

မြန်မာ့ ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရတို့၏ မူလအနက်ကို ဖော်ထုတ်ရာတွင် ပုဂံကျောက်စာ၊ မင်စာတို့ကို များစွာအားကိုးအားထားပြုရပေသည်။ အသုံးပြန့်ပွား ပြောင်းလဲပုံကို ပြရာ၌ကား ခေတ်အသီးသီး၏ ပျို့ကဗျာ၊ လင်္ကာ စသည်တို့ကို ကိုးကားတင်ပြထားပါသည်။

ချဉ်းကပ် လေ့လာရာတွင်မူ ဆိုင်သင့်ရာရာများ၌ ဘာသာဗေဒ၊ သဒ္ဒဗေဒအမြင်ဖြင့် သုံးသပ်တင်ပြမှုမျိုး အထိုက်အလျောက် ပါရှိပါ သည်။ သို့သော်လည်း မိမိသည် ဘာသာဗေဒ၊ သဒ္ဒဗေဒကို ဆည်းပူးလေ့လာမှုတွင် ဝါသနာပါသူ စာသင်သားမျှသာဖြစ်၍ အားနည်း လစ်ဟင်းချက်များ ရှိမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

"မြန်မာ့ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရများ"သည် ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံ တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသော ကျမ်းဖြစ်ပါသည်။ ခင်ပွန်းသည် ဦးဖိုးကျော်မြင့်ရှိစဉ်က ဤကျမ်းကို စာအုပ်ထုတ်ဖို့ စာပေဗိမာန်နှင့် ဆွေးနွေးရန် သတိရတိုင်း တဖွဖွပြောခဲ့ပါသည်။ ပို၍ ပြီးပြည့်စုံအောင် ကြိုးပမ်းလိုသေးသဖြင့် စာအုပ်ဖြစ်ရေး နှောင့်နှေးခဲ့ရပါသည်။

ယခုသော် ချစ်ခင်ပွန်း မရှိသည့်နောက် သူ၏ဆန္ဒ ပြည့်ဝစေလို၍တစ်ကြောင်း၊ မြန်မာ့ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရများ၏အနက်ကို ကြံဆချက်မျှသာဖြစ်၍ အများတွေ့က ဝိုင်းဝန်း ပြင်ဆင်နိုင်ရန် ရည်သန်၍ တစ်ကြောင်း စာအုပ်အဖြစ် ထုတ်ဝေရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။

ဤဆုံးဖြတ်ချက်မှာ စာပေဗိမာန် ဦးထင်ကြီးနှင့် တွေ့ဆုံသည်တွင်မှ အကောင်အထည် ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ကျမ်းပုံစံ မဟုတ်ဘဲ ပြည်သူ့လက်စွဲ စာစဉ်အဖြစ် ထုတ်ဝေရသည့်အတွက် အလွယ်တကူ ဖတ်ရှုနိုင်ရန် စီစဉ်ပြုပြင်ထားပါသည်။ ကျောက်စာများကို ကိုးကားတင်ပြရာ၌ ပုဂံကျောက်စာလာ သက္ကရာဇ်၊ ကျောက်စာပုံအမှတ်၊ ကြောင်းရေများကို ကွင်းပိတ်၍ အစဉ်လိုက် ညွှန်းထားပါသည်။

♦

mgyoe.com

mgyoe.com

mgyoe.com

mgyoe.com

ကျေးဇူးစကား

၁၉၅၄ ခု ဉပစာ(က)တန်းမှစ၍ မဟာဝိဇ္ဇာ နောက်ဆုံးနှစ် (ဒုတိယပိုင်း)သို့တိုင်အောင် မြန်မာစာ သင်ကြားပြသ ပို့ချပေးခဲ့သော ဆရာ ဦးမောင်မောင်ကြီး (အငြိမ်းစား မြန်မာစာ ပါမောက္ခ)၏ ညွှန်ကြားပြသ ပို့ချမှုတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဉပစာ (က)တန်းမှသည် မဟာဝိဇ္ဇာ (အရည်အချင်းစစ်)တန်းသို့တိုင်အောင် ဆရာမ ဒေါ်သန်းဆွေ (မြန်မာစာ ပါမောက္ခ၊ ဝ/သံတက္ကသိုလ်၊ မန္တလေး)နှင့် ဆရာမ ဒေါ်ခင်စော (ကထိက မြန်မာစာဌာန၊ ဝ/သတက္ကသိုလ်၊ မန္တလေး)တို့၏ ညွှန်ကြားပြသပို့ချမှု တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဆရာ ဦးရွှေသွင် (ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ ဝ/သ တက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်)၊ ဆရာမ ဒေါ်ခင်ခင်အေး (လက်ထောက်ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ ဝ/သတက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်)တို့၏ သဒ္ဒဗေဒ၊ ဘာသာဗေဒ သင်ကြားပို့ချမှုတို့သည် လည်းကောင်း ဤကျမ်းကို များစွာ အထောက်အကူ ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

ထိုဆရာ၊ ဆရာမတို့၏ ဘာသာစကားနှင့် ပတ်သက်သော ဆောင်းပါးများနှင့် ဆရာဦးဇမောင် (အငြိမ်းစား မြန်မာစာပါမောက္ခ)၊ ကွယ်လွန်သူ ဦးဖိုးလတ် စသူတို့၏ ဆောင်းပါးများကလည်း တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှ အားဖြည့်ပေးသကဲ့သို့ ရှိပါသည်။

ကြီးကြပ်သူအဖြစ် ဆောင်ရွက်သော ဆရာ ဦးရွှေသွင်နှင့် ဝိုင်းဝန်း ကူညီကြသော ဦးထွန်းတင့် (မြန်မာစာကထိက၊ ပီကင်းတက္ကသိုလ်)၊ ဦးခင်အေး (နည်းပြ၊ မြန်မာစာဌာန၊ ပညာရေးတက္ကသိုလ်)တို့အား ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ဖော်ပြပါသည်။

သင်ဆရာ၊ မြင်ဆရာ၊ ကြားဆရာ အားလုံး၏ ကျေးဇူးကို ဦးထိပ်ထားပြီး စာပေဗိမာန် အငြိမ်းစား ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးထင်ကြီး၊ စာတည်း ဒေါ်အုန်းကြည်တို့၏ ကျေးဇူး မေတ္တာ စေတနာတို့ကို လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲ မှတ်တမ်းတင်ပါသည်။

မာလေး

မြန်မာစာဌာန
မော်လမြိုင်ကောလိပ်
မော်လမြိုင်မြို့။

♦

mgyoe.com

mgyoe.com

ဒုတိယအကြိမ် ထုတ်ဝေခြင်းအတွက် အမှာစကား

စာပေဗိမာန်က ဆရာ တက္ကသိုလ်ထင်ကြီး (ကွယ်လွန်)၊ ဒေါ်အုန်းကြည်(ကွယ်လွန်)တို့၏ ဆောင်ရွက်ပေးမှုကြောင့် ပြည်သူ့လက်စွဲစာစဉ်အဖြစ် မာလေး၏ 'မြန်မာ့ဆွေမျိုးစပ်ဝေါဟာရများ' စာအုပ် ၁၉၇၇ ခုနှစ်က ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။

အခု ၂၀၁၈ ခုနှစ် စိတ်ကူးချိုချိုစာအုပ်တိုက်က ပြန်ထုတ်ဖို့ စီစဉ်လျက်ရှိပါသည်။ နှစ်ပေါင်း ၄၀ ကျော် ကြာပြီးဖြစ်သည့်အချိန်အတွင်း 'မြန်မာ့ဆွေမျိုးစပ်ဝေါဟာရများ' ကို စိတ်ဝင်တစား ပြုစုရေးသားနေကြသော ပညာရှင်၊ သုတေသီတို့၏ကျမ်း၊ စာတမ်း၊ ဆောင်းပါးများကို ဆက်လက်ဖွေရှာလေ့လာနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပြီး ဖော်ပြလိုပါသည်။

'မြန်မာ့ဆွေမျိုးစပ်ဝေါဟာရများ'သည် မြန်မာစာပေ၊ မြန်မာ့ ယဉ်ကျေးမှု၊ မြန်မာ့လူမှုနယ်ပယ်အတွက် အဖိုးတန်ရတနာများ ဖြစ်ပါသည်။ သိမီသမျှ စာအုပ်စာတမ်း၊ ကျမ်းစာရင်းများကို ဖော်ပြချင်ပါသည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

၁။ ဆရာ C T O(ဆရာချစ်သိန်းဦး)
ကျွန်မ ဆရာ့ကို သွားကန်တော့စဉ် သတင်း စာဖြတ်ပိုင်း
ပေးလိုက်သည်။
၄–၅–၂၀၀၅ ခုနှစ်
ဆွေမျိုးနှင့်သားချင်း (The Myanmar Times)၊

၂။ တက္ကသိုလ်ဝင့်မာ
**မ မိ မေ မ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနထုတ် 'သားကောင်
တမန်' မဂ္ဂဇင်း၊ ၂၀၀၄ ခုနှစ်။**

၃။ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)
သားတို့အဖေမှသည်
ချယ်ရီမဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ် ၄၀၊ နိုဝင်ဘာလ၊ ၁၉၈၇ ခုနှစ်
မိမိကိုယ်ကို ဗဟိုပြု၍
ရွှေရုပ်စုံ ၁/၅၊ မေလ၊ ၁၉၉၃ ခုနှစ်
စကားသမုဒ္ဒရာ စာသမုဒ္ဒရာ
ဒုတိယအကြိမ်၊ ဩဂုတ်လ၊ ၂၀၀၅ ခုနှစ်

၄။ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)
ဦးကြီး ဒေါက်တာ ဆရာ ဖေဖေ
'မိန်းမ ယောကျာ်း ထိုစကား'
ပထမအကြိမ်၊ ဇန်နဝါရီလ၊ ၂၀၀၇ ခုနှစ်
သီဟရတနာစာပေ၊ ရန်ကုန်။

၅။ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)
ဆွေစဉ်မျိုးဆက်နှင့် ဆွေမျိုးစပ်ဝေါဟာရများ
'လူငယ်အတွက် စကားအကြောင်း စာအကြောင်း'
ပထမအကြိမ်၊ မတ်လ၊ ၂၀၁၁ ခုနှစ်

mgyoe.com

mgyoe.com

ကောင်းသန့်စာပေ၊ ရန်ကုန်။

၆။ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)
အမိ၊ အဖ၊ သား၊ သမီး
ယောကျ်ား၊ မိန်းမ၊ ဇနီးမောင်နှံ၊ လင်မယား
'ဘာသာစာပေ အသွေးအရောင် အဆင်အကွက်'
ပထမအကြိမ်၊ မေလ၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ်
ရာပြည့်စာပေ၊ ရန်ကုန်။

၇။ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)
မိ၊ မယ်၊ မေ၊ မ
'ဘာသာနှင့်စာပေ၊ စာပေနှင့်ဘာသာ'
ဇန်နဝါရီလ၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ်
ကုံကော်ဝတ်ရည်စာပေ၊ ရန်ကုန်။
(မူလ– အမျိုးသမီးရေးရာမဂ္ဂဇင်း၊ ဇူလိုင်လ၊ ၂၀၀၆ ခုနှစ်)

၈။ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)
အမသို့တမ်းချင်း
'နဝမနေဝန်း'
အောက်တိုဘာလ၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်
ကုံကော်ဝတ်ရည်စာပေ၊ ရန်ကုန်။

၉။ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)
မောင်ကြီး ယောက်ဖ ခဲအိုကြီး ညီ
'မြန်မာစကားအကြောင်း တစေ့တစောင်း'
ပထမအကြိမ်၊ ဇူလိုင်လ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်
လင်းလွန်းခင်စာပေတိုက်၊ ရန်ကုန်။

mgyoe.com

mgyoe.com

၁၀။ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)
မောင်ဖား မောင်ဖွား မောင်ဘွား
'မြန်မာစာစကားဝိုင်း(၃)'
ပထမအကြိမ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်
မြန်မာစာအဖွဲ့။

၁၁။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာန ပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း
ခင်မြတ်သွယ်
'မြန်မာ့ဆွေမျိုးစပ်ဝေါဟာရများကို အတ္ထဗေဒ၊ လူမှုဘာသာဗေဒ အမြင်တို့ဖြင့် လေ့လာခြင်း'
ဇန်နဝါရီလ၊ ၂၀၀၈ ခုနှစ်။

၁၂။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာန ပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း
မောင်ဌေးကြွယ်
'ရခိုင်ဆွေမျိုးစပ်ဝေါဟာရများ'
ဇန်နဝါရီလ၊ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်။

'ကျေးဇူးစကား' တွင် ဖော်ပြထားသော ကျေးဇူးရှင် ဆရာကြီး ဆရာမကြီးများ၏ နောက်ဆုံးအခြေအနေကိုလည်း ဖြည့်စွက်တင်ပြချင်ပါသည်။

၁။ ပါမောက္ခဦးမောင်မောင်ကြီး (၁၉၈၂ ခုနှစ် ကွယ်လွန်)
၂။ ပါမောက္ခဦးဇမောင် (၁၉၈၅ ခုနှစ် ကွယ်လွန်)
၃။ ပါမောက္ခဒေါ်သန်းဆွေ (မြန်မာစာအချိန်ပြည့်အဖွဲ့ဝင်၊ ၂၀၀၂ ခုနှစ် ကွယ်လွန်)
၄။ ပါမောက္ခ ဒေါ်ခင်စော (မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ ၂၀၁၀ ပြည့်

mgyoe.com

mgyoe.com

နှစ် ကွယ်လွန်)

၅။ ပါမောက္ခ ဦးရွှေသွင် (မြန်မာနိုင်ငံ ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံပညာရှင် အဖွဲ့ ၂၁-၂-၂၀၁၆ ခုနှစ် ကွယ်လွန်)

၆။ ဒေါ်ခင်ခင်အေး (ကထိက၊ ဌာနမှူး(ငြိမ်း) မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ်)

၇။ ဒေါက်တာထွန်းတင့် (မြန်မာစာအဖွဲ့ အချိန်ပြည့်အဖွဲ့ ဝင်)

၈။ ဒေါက်တာခင်အေး (မောင်ခင်မင်-ဓနုဖြူ၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ အချိန်ပြည့်အဖွဲ့ဝင်)

ရက်စွဲ ၁၆-၃-၂၀၁၈ မာလေး (တက္ကသိုလ်ဝင့်မာ)

mgyoe.com

mgyoe.com

mgyoe.com

mgyoe.com

အခန်း ၁

ဆွေမျိုးဟူသည်

တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး သွေးသားတော်စပ်သည်ဟု ပြောလိုလျှင် အမျိုး၊ အမျိုးတော်သည်ဟု ပြောတတ်ကြသည်။ အဆွေဟု ပြောလျှင်မူကား အဓိပ္ပာယ် မပြည့်စုံတော့။ ခင်မင်ကျွမ်းဝင်သူဟူသော အဆင့်မျှသာဟု ယူဆတတ်ကြသည်။ သွေးသားတော်စပ်သည်ဟု မထင်ကြ။ ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရများကို ရှေးဦး တီထွင်သုံးစွဲခဲ့ကြသော ပုဂံခေတ် အခါကမူ အမျိုးနှင့် အဆွေကို လက်ခုပ်လက်ဝါး သုံးထားကြောင်း ဤသို့ တွေ့နိုင်ပါသည်။

၁။ ငနောင်အာ သောလည်ဂေါင်။ ငမ္ဘိယ်ဂေါင်။ အေဆုယ် လည်ဂေါင်။ သူတစ်ထူလည်ဂေါင်။

(၄၇၄၊ ပုံ ၃၆၄ က၊ ၃၆–၃၇)

၂။ အမ္လျှဝ်ခပင်ပြုန်တီစိယ်သတေ။

(၅၆၉၊ ပုံ ၁၆၀ က၊ ၂၈–၂၉)

၃။ ဘဆုယ်တကျ်လ်ည်ကောင်

mgyoe.com

mgyoe.com

ငသို့ငြိမ်မင်းအဆွယ်တွင်ကျင်
လည္ဆ္ကာင် ပ္လသုံ့လည်ကောင်

၄။ ငဆွယ်ငမ္လျှိဝ်သောငမ္လိယ် (၆၁၇၊ ပုံ ၁၈၆၊ ၁၆)

၅။ သောငမိယ်ငါဆွယ်ငဝါ သူတပါလေည်ကောင်
(၆၂၄၊ ပုံ ၂၀၆၊ ၈)

အထက်ပါ သာဓကများကို လေ့လာကြည့်လျှင် မိဖသား မြေးများကို ဖော်ပြပြီးနောက် ငဆွယ်ဟု လည်းကောင်း၊ အမ္လျှိဝ် (အမျိုး)ဟု လည်းကောင်း၊ ငဆွယ်အမ္လျှိဝ် (ငဆွေငမျိုး) ဟု လည်းကောင်း၊ အဆွယ် အဝါ (အဆွေအဝါး) ဟု လည်းကောင်း သုံးသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ပြီးမှ တစ်ပါးတခြားသူများကို သူတစ်ထူ (သူ တထူး) ပ္လသုံ့ (ပြင်သူ)၊ သူတပါ (သူတစ်ပါး)ဟူ၍ ခေါ်သည်။ မြလူ (၅၂၇၊ ပုံ ၅၊ ၂၆) ဟုလည်း သုံးတတ်သည်။

တက္ကသိုလ် မြန်မာအဘိဓာန်၊ အပိုင်း ၅ တွင်လည်း ဆွေ၏ အနက်ကို ...

နံ၊ ၁။ သားချင်း၊ ပေါက်ဖော်၊ ခင်ပွန်း၊ အဆွေ။

၂။ (ထားဝယ်) အဖဘက်က သွေးသားတော်စပ်သူ။

၃။ မိဘဆွေမျိုးတို့ကို ရေတွက်ရာတွင် သုံးရသော သချ်ာပစ္စည်း စကားဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသည်။ စင်စစ် ဆွေနှင့် ဆွယ်တို့သည် အသံ အထက်အောက် နီးနီးကပ်ကပ်ရှိနေသည့် ဝေါဟာရနှစ်ယုံး ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆွေ၏အနက်ရင်းမှာ (မိမိနှင့် မခြား) ဆွယ်နှိုင်းအပ်သည့်သူ၊ စပ်သွယ်တူညီသူ၊ ချစ်ကျွမ်းဝင်သူဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ ဆွေမျိုးဟူသော ဝေါဟာရမှ အောက်ပါ ဝေါဟာရများ ဆွယ်ပွားလာသည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

မျိုး၊ အမျိုး

မျိုးရိုးအနွယ်စဉ်ဝင်သူ၊ သွေးသားတော်စပ်သူ၊ သားချင်း၊ ပေါက်ဖော်၊ အဆွေအဝါးဟူသည့် အနက်ဆောင်သည်။

အဆွေအမျိုး

ဆွေမျိုးကိုပင် ဝေါဟာရ အ–တစ်လုံး ရှေ့ကစပ်ကာ မတြာဝက် မတြာပြည့်ဖြင့် ခေါ်ဆို အသုံးပြုခြင်း ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ဆွေမျိုးနှင့် အလားတူပင် ဖြစ်သည်။

အမျိုးအဆွေ

ဆွေမျိုး၊ အဆွေအမျိုးသည် အပြိုင်စကားပေါင်း ဖြစ်သည့်အပြင်၊ အခြား သံတူကြောင်းကွဲ ဝေါဟာရ မရှိသည့်အလျောက် ယင်းကို ရှေ့နောက် နေရာရွှေ့ပြီး အမျိုးအဆွေဟု သုံးခြင်းဖြစ်သည်။

ဆွေမျိုးသားချင်း

သားဟူသည် အသွေးအသား၊ ငယ်ရွယ်သူ၊ အမိအဖတို့က မွေးဖွားလာသော သားယောကျ်ား စသည့် အနက်တို့ ရသည်။ သားနှင့် ချင်းဟူသော ပစ္စည်းစကား တွဲလိုက်သည့်အခါ ဆွေမျိုးပေါက်ဖော်ဟူသည့် သက်ရောက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဆောင်သည်။

ဤသို့လျှင် ဆွေမျိုးနှင့် အနက်တူ သားချင်းကို ပေါင်းစပ်၍ သုံးတတ်သည်သာမက သားနှင့် ချင်းကို ခွဲထုတ်ပြီး ဆွေမျိုးနှင့် တစ်လုံးချင်း အစဉ်လိုက်စပ်ကာ ဆွေသားမျိုးချင်းဟု သုံးတတ်ကြသေးသည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

အဆွေအဝါး

ပုဂံခေတ်ကပင် အဆွေအမျိုးနှင့် မခြားထပ်တူ အဆွေအဝါးကို လည်း သုံးခဲ့ကြကြောင်း အထက်တွင် ပြဆိုခဲ့ပေပြီ။ အဝါးသည် လူ့ အဝါး၊ အဝါးဝတို့မှာကဲ့သို့ အကြောင်းအခြင်းဟူသည့် အနက်ကို ဆောင် သည်။ ဤအဝါးသည်လည်း အရောင် ဟော အဝါနှင့် မိတ်တူ ဝေါဟာရဖြစ်၍ ယင်းမှ အဓိပ္ပာယ် ရွေ့လျားလာခြင်းပေလားဟု တွေး ထင်မိသည်။ အဆွေအဝါးဟု ဆိုရာတွင် သားချင်းပေါက်ဖော်တည်း ဟူသော အကြောင်းအခြင်း (ဝါ) ဆွေသားမျိုးချင်း၊ ဆွေမျိုးဟုပင် အဓိပ္ပာယ်ရပေသည်။ တစ်နည်းလည်း အပိုစာလုံးပြုတ်ကာ ဆိုးရွားမှ ဆိုးဝါး၊ ရွမ်းပြင်းမှ ဝမ်းပြင်း၊ မိုးရွာမှ မိုးဝါ ဖြစ်လာသကဲ့သို့၊ ဆွေဖွားမှ ဆွေဝါး ဖြစ်လာခြင်းများလားဟုလည်း တွေးဆမိပေသည်။

ပေါက်ဖော်၊ ဆွေမျိုးပေါက်ဖော်

ပေါက်ဖော်သည် တစ်မိဝမ်းမှ အတူပေါက်သည့် (ဝါ) အတူ မွေးဖွားသည့် အဖော်အဖက်၊ သားချင်း ဆွေမျိုးဟူသည့် အနက်တို့ကို ဆောင်သည်။ ပုဂံခေတ်က ပေါက်ဖော်ကို အသံလေးလေးဖြင့် ပေါက် ပေါဟု ရွတ်ဆိုနေလေသလား မသိ။ ပေါက်ပေါဟု ရေးသည်ကို တွေ့ရ သည်။ ဖော် ဟူသော သံပြေကို ပေါဟူသော အမြင့်သက်သံဖြင့် ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ တရုတ် အမျိုးသားတို့ကို ပေါက်ဖော်ဟု ခေါ်သည်မှာလည်း စင်စစ် ဆွေမျိုးသားချင်းဟူသည့် သဘောထား ခံယူချက်ဖြင့် သုံးခဲ့ကြ ခြင်း ဖြစ်သည်။ အထက်ပါ အနက်တူ ဝေါဟာရနှစ်ခုကိုတွဲ၍ ဆွေမျိုး ပေါက်ဖော်ဟုလည်း အသုံးပြုကြသေးသည်။

♦

mgyoe.com

mgyoe.com

အခန်း ၂

ဆွေခုနစ်ဆက်၊ မျိုးခုနစ်ဆက်

ဝိနည်း ပိဋကတ်တော်၌ မိမိ၏ အထက်နှင့်အောက် ခုနစ်ဆက် တိုင် ရေတွက်၍ရသူကို ဆွေမျိုးတော်သူဟု အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ ယင်းကို ဆွေခုနစ်ဆက် မျိုးခုနစ်ဆက်ဟု ခေါ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ပုဂံခေတ်အခါကပင် ဗုဒ္ဓဝါဒကို လက်ခံယုံကြည်ခဲ့ကြသော မြန်မာတို့ သည် ...

၁။ အမ္ဗျိုဝ် ၇ ဆက် ပျက်စိပြန်ဗ္ဘိစိယ်သတေ။
(၅၉၉၊ ပုံ ၁၀၅ က၊ ၃၇-၃၈)။

၂။ သိခင်ကက်သူမိယာကာ
အမိမ္ဗျိုဝ် အဖမ္ဗျိုဝ် ၇ ဆက်။

ဟူ၍ လာလတ္တံ့သော အမျိုးခုနစ်ဆက် ပျက်စီးအောင် ကျိန်ဆို ခြင်း၊ ဖြတ်သန်းခဲ့သည့် အမျိုးခုနစ်ဆက် (ဝါ) သာစန် မ္ဗိယ်စန် (၆၁၀၊ ပုံ ၁၆၄၊ ၃၁) မြင့်မြတ်ပုံကို ထုတ်ဖော်ဂုဏ်ယူခြင်း ပြုခဲ့ကြသည်။ တစ် နည်းဆိုသော် မိမိမှ အထက်သို့ အမျိုးခုနစ်ဆက်၊ အောက်သို့ အမျိုးခုနစ်

mgyoe.com

ဆက်တိုင် သာဆက် မ္ဘိယ်ဆက် (ဖ၁၀၊ ပုံ ၁၆၄၊ ၃၂)ကို စိတ်ပါဝင်စားမှု ရှိကြောင်း ပြခဲ့ကြသည်။

အထက်အောက် ဆွေမျိုးခုနစ်ဆက် ရေတွက်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍မူ အခေါ်အဝေါ် ကွဲပြားမှုများရှိသည်။ မိမိမှ အထက်သို့ဆိုလျှင် ဖ၊ ဖိုး၊ ဖေး အထိ (ဖေး–ကို ဘီဟု ဖော်ပြသည့် ဝါဒကွဲတစ်ရပ် ရှိသေးသည်) အောက်သို့ကာ· သား၊ မြေး၊ မြစ်၊ တီ အထိ တူညီပေသည်။

သို့သော်လည်း ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရများ မှည့်ခေါ်ကြပုံ အခြေခံမူ သဘောကို လေ့လာလိုက်သည့်အခါ ယေဘုယျအားဖြင့် တူသည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ အခြေခံသဘောကား ဤသို့ ဖြစ်သည်။

ဖ၊ မိတို့ကား ကလေးသူငယ်တို့၏ နှုတ်ဖျားမှ ထွက်လာသော သဘာဝအသံကို အခြေတည်ကာ အသုံးပြုထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဖ၊ မိမှ ရှေ့တစ်ဆင့်နှင့် မိမိမှ အောက်တစ်ဆင့်သို့မူ ချစ်မေတ္တာကို အခြေတည် မှည့်ခေါ်ခဲ့ပုံရသည်။ (ပုံစံ၊ အဖိုးထိုက် အဖိုးတန်များ ဖြစ်၍ ချစ်နှစ်လိုအပ်သူအဖြစ် ဖိုး၊ ဖွား ခေါ်ပုံ၊ မိမိ၏ အသွေး အသားဟူသည့် သဘောကို အခြေတည်၍ သား၊ သမီး ခေါ်ပုံ။)

ဖိုး၊ ဖွား၊ အထက်သို့သော် ဘေး၊ ဘီသို့ရောက်သွားသည့် သဘော၊ ကွာလှမ်းသွားပြီဖြစ်သည့် သဘောကို ယူပုံရသည်။ ဖေး၊ ဖွေး၊ ဖဲ၊ ဖီ စသည်ဖြင့် သရသံများ ကွဲပြားသွားသော်လည်း မူလ အနက်သဘောမှာ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

အထက်ခြောက်ဆက်မြောက်ကို ဘောက်၊ ခုနစ်ဆက်မြောက်ကို စေ့ ဟုပြသည့် ဝါဒကွဲတစ်ရပ်မှာမူ အဘောက်၊ အစေ့ကလေးများသဖွယ် ပွားများလာကာ သေးငယ်ကွာလှမ်းသွားကြပြီဟု ယူဆရာ ရောက်သည်။

ထို့ပြင် မူတစ်မူတွင် ပြထားသည့် အထက်အဖို့ ငါးဆက်မြောက် ဘောင်ကို နံဘေးအနားတွင် ပေါင်ထားသည့်အရာ (ဝါ) ဘေးအစွန်

mgyoe.com

mgyoe.com

အဖျားနား ရောက်နေသူဟု ယူနိုင်သည်။ ဘိုးစဉ် ဘောင်ဆက်ဟု လူတိုင်း နှုတ်ဖျားလိုလိုတွင် သုံးနေသော်လည်း ဘောင်ကို လက်တွေ့အားဖြင့် နားလည်အသုံးပြုမှု ကွာပြတ်နေသကဲ့သို့ ရှိပေသည်။

ရခိုင်ဘက်တွင်ကား အဘွားကို အဖောင်ဟု လည်းကောင်း၊ ဘွားဘွားဟုဆိုလျှင် ဖောင်ဖောင်ဟု လည်းကောင်း၊ အဘွားကြီး (မိဘ၏ အမေ၏အစ်မ)ကို အဖောင်ကြီးဟု လည်းကောင်း၊ အဘွားလေး (မိဘ၏ အမေ၏ ညီမ)ဆိုလျှင် အဖောင်သျှေဟု လည်းကောင်း သုံးနေပေသည်။

ယောနယ်ဘက်တွင်လည်း အမိအဖ မည်သည့်ဘက်မှ တော်စပ်သော အဘွားကြီးဖြစ်စေ၊ အဘွားကြီး၊ အဘွားလတ်၊ အဘွားလေးတို့အား အပေါင်ကြီး၊ အပေါင်လတ်၊ အပေါင်လေးဟု လည်းကောင်း၊ ဘွားဘွားအစား ပေါင်ပေါင်ဟု လည်းကောင်း ခေါ်နေသေးကြောင်း သိရသည်။

ထိုသို့ပင် မြေးမှစ၍ အောက်အဖို့ကို မြေးကပ်တွယ်ယှက်သည့် သဘော၊ အမြစ်အရင်း တွယ်လာပြန်သည့် သဘောကိုဆောင်ကာ မြေး၊ မြစ်၊ တီ၊ မျှော၊ ကျွတ် စသည်ဖြင့် ခေါ်ထားသည်။ ဤတွင်လည်း အခေါ်သာ ကွဲပြားသည်။ အခြေခံသဘောမှာ ညီပေသည်။

မြစ်၏ အောက်တစ်ဆင့်ကို တီဟု ခေါ်ခြင်းမှာလည်း တီသည် အရပ်တကာ၌ ရှိနိုင်ကာ မြေတွင်းထဲ၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ ထွေးယှက်နေတတ်သည့် သတ္တဝါငယ်ကလေးများ ဖြစ်သည့်အလျောက် ထိုသဘောကိုယူကာ မြေးအောက်ငယ်သူကို တီဟုခေါ်ခြင်း ဖြစ်ပုံရပေသည်။

မျှော၏ အောက်ဖြစ်သော ခြောက်ဆက်မြောက် ကျွတ်သည်လည်း ကုန်းတွင်းနေ မျှော့မျိုးပင်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ မြေးကပ် တွယ်ယှက်လာသည့် ပိုမိုနုနယ် ငယ်ရွယ်သွားသော နောက်တစ်ဆက်အဖြစ် မျှော့ထက်ငယ်သည့် မျိုးတူ ကျွတ်ကို စွဲယူတင်စားခေါ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

ကျွတ်အောက် ခုနစ်ဆက်မြောက် ဆက်ကိုကားဆတ်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဆက်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကျွတ်ဆက်ဟူ၍ လည်းကောင်း ပြပေသည်။ ဆတ်ကို သင့်တော်သော အနက်ကောက်ယူရန် မလွယ်ပေ။ ဆက်ကိုပင် ဆတ်ဟု အရေးမှားသည်ဟု ထင်သည်။ ရှိပြီးဖြစ်သော အခြေခံသဘောနှင့် ကြည့်လျှင် ဆက်သော်လည်းကောင်း၊ ကျွတ်ဆက်သော်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ကျွတ်မှတစ်ဆင့် ထပ်ဆက် ထပ်ပွားလာသော မျိုးဆက်ဟု ဖြစ်ပေသည်။

ထက်အောက် ဆွေခုနစ်ဆက် အခေါ်အဝေါ် ကွဲပြားပုံကို အောက်ပါဇယားတွင် လေ့လာနိုင်ပါသည်။

ဆွေခုနစ်ဆက်တွင် အမိအဖမှစ၍ မြေး၊ မြစ်၊ တီ၊ ကျွတ် တိုင်အောင် အနက်များကို ဆက်လက်ကြံဆ ဖော်ထုတ်သွားပါမည်။

အမိ

အမိဟူသော ဝေါဟာရသည် မြန်မာ့ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရများတွင် အရေးပါလှသော ဝေါဟာရ ဖြစ်သည်။ တိုက်ရိုက် သွေးတော်စပ်ရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော စကားလည်း ဖြစ်သည်။ နှာသံဖြင့် ရွတ်ရသော နှုတ်ခမ်းဗျည်း[၁] ကို အနိမ့်သက်သံ အိဖြင့်ပေါင်းစပ်ရာမှ မိ ဖြစ်လာသည်။

အမိဟူ၍ အပိုထည့်ပြောနေခြင်းမှာ ခလေ့ကို အခလေ့၊ ကလေးကို အကလေးဟု သုံးသကဲ့သို့ ခလေ့သုံးအဖြစ် ပြေပြစ်အောင် အသုံးပြုထားခြင်း ဖြစ်ပုံရသည်။

နှုတ်ခမ်းဗျည်း မသည် အရွတ်ဆိုရ လွယ်ကူ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် စကားသင်ခါစ၊ ပြောခါစ ကလေးငယ်များသည် နှုတ်ခမ်းဗျည်းများ

၁။ Bilabial.

mgyoe.com

အထက်အောက် ဆွေမျိုးဆက် ဖော်ပြချက်ဇယား

ဓမ္မသတ်		ဝိနည်း				သုတေသန သရုပ်ပြအဘိဓာန် ၂၂၄		
ကဝိဒီ ၃၃၁	ဓထ* ၃၈၀	ကဝိဒီ ၃၃၁	ပေဝိ၊ ၃ ၅၂၈	ပဥ္စာ ** ၉၆-၇	သောမ * ၁၃၃			
×	×	အဘွား	အထော်	အဘဲ	အမျိုး	ဖေ	×	အဘော
×	အဘော်	အဘော	အဘီ	အဘော	အဖဲ	ညှော်က်	ဘော	အဘီ
×	အဘွား	အဘဲ၊	တင်	ဘွား	အဖီ	တင်	ဘောင်	အဘဲ
×	အဘွဲ	အဘီ	ဘိ	ဘီ	အဖော	ဘီ	ဘင်	အဘွား
အဘော၊	အဘော၊	အဘော၊	ဘော၊	ဘော၊	အဖေ၊	ဘော၊	ဘီ	အဖေ၊
အဘိုး	အဘိုး	အဘိုး	ဘိုး	အဘိုး	ဘိုး	ဘိုး	ဘိုး	အဘိုး
အဖ	အဘ	အဖ	အဘ	(အဘ)	ဖဘ	ဘ	ဘ	အဖ
မိမိကိုယ်	မိမိကိုယ်	မိမိကိုယ်	မိမိကိုယ်	မိမိကိုယ်	မိမိကိုယ်	မိမိကိုယ်	မိမိကိုယ်	မိမိကိုယ်
သား	သား	သား	သား	သား	သား	သား	သား	
မြေး	မြေး	မြေး	မြေး	မြေး	မြေး	မြေး	မြေး	
မြစ်	မြစ်	မြစ်	မြစ်	မြစ်	မြစ်	မြစ်	မြစ်	
×	တီ	တီ	တီ	တီ	တီ	တီ	တီ	
×	ဖျော	တွတ်	တွတ်	ဖျော	တွတ်	ကျွတ်	တွတ်	
×	ကျွတ်	ကျွတ်	ကျွတ်	ကျွတ်	ကျွတ်	ဆတ်	ကျွတ်	
×	ဆက်	ဖျော	ဆတ်	ကျွတ်ဆက်	ဆက်	ဆက်	ကျွတ်ဆက်	

ကဝိဒီ=ကဝိလက္ခဏာဒီပနီကျမ်း။ ဗင်းကြီး၊ မဟာသိရိဇေယျသူ (၁၂၂၇ ခု)။ ပဥ္စာ=ပဥ္စာရဝဇ္ဇ၊ မုံရွေးဆရာတော် (၁၁၈၃ ခု)

ဓထီ=ဓါတ်ဆေးထမ်းနိဿယကျမ်း၊ (ပ)နှင့် (ခု)=ရိုင်းနိုင်းဆရာတော် ဝ(၁၂၂၅ ခု)၊ ဓေဝ=ပေဟာသုတတာဝိ ဓေဒေဝလက်ာသစ်၊ မန်လည်ဆရာတော် (၁၂၆၆ ခု)

ခု (၁၂၈၄ ခု)။ သောမ=ပေဟာသုတသောမရှိ၊ ပေဟာမင်းကျမင်းဓေါင် (ဦးဖွန်း)၊ (၁၂၀၁ ခု)

မှတ်ချက်။ ။ ဝေဇ္ဇာသိုလ် မြန်မာအဘိဓာန်၊ အပိုင်း ၅ (ဆအက္ခရာ)နှင့် သုတေသနသရုပ်ပြ အဘိဓာန်လာ ဆွေမျိုးဆက် ဖော်ပြချက်ကိုညှိနှိုင်း၍ ကွဲလွဲချက်ကို တင်ပြထားသည်။ မဟာဒေဝလက်ာသစ် ပုဒ်ရေ ၃၈၀ လာ အယူအဆကို အဘိဓာန်၌ ဖော်ပြထားရာတွင် ကျွတ်ဆက်ဟု ထစ်ပေါင်းတည်း ပြထားသည်ကို ယခု တစ်ခုစီခွဲ၍ ပြပါသည်။

mgyoe.com

ဖြစ်သော ပ၊ ဖ၊ ဗ၊ ဘ၊ မ၊ ဝ တို့ကို ဦးစွာရွတ်လေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဝေါဟာရ အလဲအဖယ်အနေနှင့်မူ အမိ၊ အမေ၊ အမယ်၊ မအေ၊ မိခင်၊ မေမေ၊ မွေးသမိခင်ဟူ၍ အမျိုးမျိုး ပြားသေးသည်။ ဤသည်တို့ကို ရှုဆင်ခြင်လျှင် အိ၊ အေ၊ အယ်၊ အ ဟူသော သရ သံရင်းများ ကွဲပြားသွားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဤသို့လျှင် အမိ၊ အမေသည် မိမိကိုမွေးသော ကျေးဇူးရှင်ကို ဖော်ကျူးသလို ဒေသအလိုက်၊ ရပ်ရွာအလိုက် ကွဲပြားသွားသည့်အခါ အမိ၊ အမေကိုပင် အမဟု ခေါ်သည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ မိန်းကလေးများတွင် ကြီးသူက ငယ်သူကို သို့မဟုတ် ရွယ်တူ မိန်းကလေးအချင်းချင်း ရင်းနှီးသည့်သဘောဖြင့် တစ်ဦးကိုတစ်ဦး အမိဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ကြသည်လည်း ရှိပေသည်။

သွေးသား မတော်စပ်ပါဘဲ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုအရ မိခင်အရွယ်ရှိသူကို ရည်ရွယ်၍ လည်းကောင်း၊ ဈေးဝယ်ရာ၌ အခေါ်အဝေါ် စကားတစ်ခုအနေနှင့် လည်းကောင်း၊ လမ်းခရီးဝယ် ဆုံစည်းကြသည့်အခါ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး ဆက်ဆံပြောဆိုရာ၌ လည်းကောင်း အမေ ဟူသော ဝေါဟာရကို မဏ္ဍိုင်ပြုကာ ဆက်ဆံလာမှုမျိုးလည်းရှိသည်။

ဝေါဟာရ အလဲအဖယ်အနေနှင့် မအေ၊ မေမေ၊ မိခင်၊ မွေးသမိခင်ဟူ၍ ပွားလာသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။

မအေ ။ ။ မအေမှာ အမေကိုပင် အက္ခရာ ရှေ့နောက် ဖလှယ်၍ ရွတ်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်၏။

မိခင် ။ ။ မိခင်သည် မိနှင့် နှစ်သက်တွယ်တာသော ခင်ကို ပေါင်းစပ်ခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

မေမေ ။ ။ မေကို အသံသာသာ ပြေပြေပြစ်ပြစ်ဖြစ်စေရန် နှစ်ခါထပ်၍ ရွတ်သောအခါ မေမေဟု ဖြစ်လာ

mgyoe.com

mgyoe.com

သည်။

မွေးသမိခင် ။ ။ မွေးမေမေ၊ မွေးမိခင်၊ မွေးသမိခင် စသည်တို့မှာ ချဲ့ထွင်သုံးစွဲလာသည့် စကားများဖြစ်သည်။ မိမိကို မွေးဖွားသောသူအဖြစ် အထူးပြုလိုသည့် သဘောကို ဆောင်သည်။ သော နှင့် သ သည် အတူတူပင် ဖြစ်သည့်အလျောက် မွေးသောမိခင်ကို မွေးသမိခင်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

နှောင်သောအခါ မ၊ မိ၊ မေ၊ မယ်တို့သည် အမိကိုသာမက အမျိုးသမီးကို ညွှန်းသော မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ အမည် ရှေ့ဆက်စကားအဖြစ်ပါ ပြောင်းလဲဝင်ရောက်လာပေသည်။ ယင်းတို့အနက် မနှင့် မိအမည် ရှေ့ဆက် နှစ်မျိုးကို ပုဂံကျောက်စာများတွင် တွေ့ရသည်။ သို့သော် ပြောပလောက်အောင် တွင်ကျယ်ခြင်းကား ရှိခဲ့ပုံ မရပေ။

အမိကို ပုဂံခေတ် အစောဆုံး ကျောက်စာဟု ပညာရှင်များ အမှတ်ပြုထားသော ပေါ်တော်မူဘုရား ကျောက်စာ၌ စတင်တွေ့ရသည်။ ယင်းကျောက်စာတွင် အလှူရှင်က ဆုတောင်းပြုရာ၌ ...

"အမိအ် အဖအ်က စအ်သော သာမိနှာမအ် အမ္လျိုဝ်တစ်ကလေဖူန်ရဧ" (ကြောင်းရေ ၁၃–၁၄)။

ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ဤတွင် အမိအ်ကို အသတ် အပို ထည့်၍ သုံးခြင်းမှာ ဝိ သံပေါက်စေချင်သည်ကို ပို၍ သေချာအောင် ထည့်ခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ စာအားဖြင့် အစောဆုံးတွေ့ရသည့် အသုံးဖြစ်သောကြောင့် ပေါင်းပုံ မတည်ငြိမ်သေး၍ ထည့်ခြင်းသော်လည်းကောင်း ဖြစ်တန်ရာပေသည်။ နှောင်းကျောက်စာများတွင်မူ ...

၁။ မင် အမိ အဖ မျာသာသဗ္ဗသတ္တာ ငါ နှင် ထပ်တူ ရပါစိယ်သတေ။ (၄၄၃၊ ပုံ ၁၁၀၊ ၁၆–၁၈)

mgyoe.com

mgyoe.com

၂။ အမိ မရိယ်ခဖူယ်သောကျောက်စာ (၅၂၇၊ ပုံ ၄၊ ၄)

စသည်ဖြင့် အ–သတ် မပါတော့ဘဲ တစ်သမတ်တည်း သုံးသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ငရသင်ကျောက်စာ (၅၀၇၊ ပုံ ၅၆ ခ)တွင် "နှောင်အမိ" ဟူသော အသုံးတစ်ခုကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ဤသည်မှာ နှောင်း အမိ (ဝါ) မူလ အမိရင်းထက် နောက်ကျသော အမိဟူသော အနက်သဘောကို ဆောင်၍ မိထွေးကိုပင် ဆိုလိုဟန်တူသည်။

အမိ အသုံးကား အင်းဝခေတ်တွင် ...

အမိလည်းရ၊ နှမလည်းမှန်း၊

ခင်ပွန်းလည်းရည်၊ ကျွန်ရာတည်၍ (ကိုးခန်းပျို့၊ ၁၆၈)။

မိခင် – ဖခင်ကို ခွင့်လမ်းတောင်း၍၊ တပည့်သားတော်နှင့်တကွသော ဘုရားသခင်ကို ခုနစ်ရက်တိုင်အောင်လျှင် ဆွမ်း လုပ်ကျွေးဖူးသတည်း။ (ပါရာယနဝတ္ထု ၁၃၄–၁၃၅)။

စသည်ဖြင့် ကဗျာ လင်္ကာတွင်ရော စကားပြေတွင်ပါ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် သုံးနေပေပြီ။ မအေကို ကုန်းဘောင်ခေတ်အရောက်တွင် စာပေထဲ၌ တွေ့လာရသည်။ ပုံစံအားဖြင့် ...

၁။ သားများ မအေ၊ မျိုးသက်ဝေသည်
(ဝေဿန္တရာပျို့၊ ပုဒ်ရေ ၁၁၇)

၂။ မအေတစ်၊ ရှိ မရှိကို၊ မွေးမိသည်သာ၊ သိနိုင်ရာဟု၊
(မဟာဇနကပျို့၊ ပုဒ်ရေ ၁၈)

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တွင်းသင်းမင်းကြီးကိုယ်တိုင် မိမိ၏ ပျို့များတွင် အသုံးပြုခဲ့သည်။

အမေကိုပင် ချစ်ခင်နှစ်လိုဖွယ်သဘောဖြင့် နောက်က "လေး" ဆက်၍ အမေလေးဟုလည်း သုံးကြသေးသည်။ ဤသည်နှင့် ပတ်

mgyoe.com

mgyoe.com

သက်၍ ကုန်းဘောင်ခေတ်ပေါ် ကဗျာတစ်ခုတွင် အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရသည်။

အမေလေးကွယ် သူ မသနားလို့၊
ရွှေသားတဲ့ ထည့်လိုက်တယ်လေ၊
ဒီရေက တိုးတယ်နှင့် ယိုးဒယားပြေ။
သည်မိုးသည်လေတွေနှင့်၊ သေပစေ မွေးမေထဲ့တယ်။
လွမ်းပေါင်ကွဲ့လေး။

ထိုကဗျာတွင် အမေလေးကို မွေးမေနှင့် အလားတူ အသုံးပြုထားသည်။ ယင်းစကားကို အာမေဍိတ်အဖြစ် တစ်မျိုးတစ်နည်း အသုံးပြုလာသည့်အခါ အမေလေး၊ အမယ်လေး စသည်ဖြင့် အမိကို တသည့်စကားများ ဖြစ်လာသည်။ ဤနည်းဖြင့် အမိနှင့်စပ်သော အသုံးများသည် မျက်မှောက်ခေတ်သို့တိုင်အောင် ပွားပြန့်လာခဲ့သည်။

အမိအဖတို့၏ ဝေါဟာရအနက် ကြံဆပြီးနောက် ဘိုး၊ ဘေး၊ ဘီ၊ ဘင်၊ သား၊ သမီး၊ မြေး၊ မြစ်၊ တီ၊ ကျွတ်တို့၏ အနက်ကို ဆက်လက် ကြံဆသော် အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရသည်။

ပုဂံခေတ် အရေးအသားတွင် ဖ၊ ဖေ၊ ဖိုးဟူသော လေတင်းသံ ပါသည့် သံညှင်းတို့ကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် သုံးခဲ့သည်။ ယင်းတို့သည် နောက်တွင် ပြောသံကိုလိုက်၍ ဘ၊ ဘေ၊ ဘိုး စသည်ဖြင့် ပြောင်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဘိုး၊ အဘိုးကိုလည်း ကျောက်စာများတွင် ဖဦးထုပ် ဖြင့်ပင် ရေးသည်ကို ဤသို့ တွေ့ရသည်။

၁။ ငမိယာ အမိအဖ အဖိယ်အဖိုဝ် အဆူယ်အမ္ယိုဝ်
(၅၄၁၊ ပုံ ၆၊ ၂၃)
၂။ ကြံသိုင်ကြီသမီသမန္တသူမျာအဖိုဝ်ကြီ (၅၉၁၊ ပုံ ၈၃၊ ၃)
၃။ အဖိုဝ်ကလာသောကျွန် (၅၉၇၊ ပုံ ၈၈၊ ၄)

mgyoe.com

mgyoe.com

၄။ ဖိုဝိုင်ငဲ ငွေပက် ၁ (ဗြဝ၄၊ ပုံ ၁၄၆၊ ၉)

အဖ

အဖဟူသော ဝေါဟာရသည် နှုတ်ခမ်းဌာန်ဖြစ် ရန်းပွင့်[၂] ဗျည်း "ပ"ကို လေသံတင်းဖြင့်ရွတ်သော် ဖ ဖြစ်လာသည်။ ဖတွင် အကို အစလေ့၊ အကလေး စသည်တို့မှာကဲ့သို့ ဝလေ့သုံးအဖြစ် ရှေ့မှာဆက်ပြီး အဖဟု ပြေပြစ်အောင် သုံးခဲ့ကြပုံရသည်။

ကလေးသူငယ် လူမမည်တို့သည် စကားသင်ကြရာ၌ နှုတ်ခမ်း ဗျည်းဖြစ်သော ပ၊ ဖ၊ ဗ (ဘ)၊ မ၊ ဝ တို့ကို ဦးစွာရွတ်လေ့ရှိသည်။ အမိအဖ ရင်ခွင်၌နေပြီး နှုတ်ခမ်းချင်းထိပြီး ထွက်လာသော အသံတို့ဖြင့် ကိုယ့်မိကိုယ့်ဖတို့ကို အမှတ်ပြုရာမှ မ ဆိုလျှင် အမိ၊ ဖ ဆိုလျှင် အဖကို ညွှန်းသည့် စကားများ ဖြစ်လာရသည်။

အဖေနှင့် ကြီးကိုတွဲကာ ကြီးမြတ်သည့် အဖေ၊ ချစ်ခင် အားကိုး ပြုလောက်သည့် အဖေဟူသော သဘောဖြင့် အဖေကြီး ဟုလည်း သုံး တတ်ကြသည်။ ဖခင်ကိုညွှန်းသော ထိုဖမှ ပွားလာသည့် ဖ၊ ဖိ၊ ဖေ၊ ဖိုး တို့သည် နောင်သောအခါ ဖခင်ကိုသာမက ယောကျာ်း (လိင်ဖို)ကို ညွှန်းသည့် စကားပါ ဖြစ်လာရပေသည်။

မိဖကို အမိအဖဟု ဆိုရာ၌လည်း အဖရှေ့မှ အမိကို ထားသော ကြောင့် မည်သည့်ကြောင့် ရှေ့က ရှိနေပါလိမ့်ဟု အချို့က စိတ်ဝင်စား ကြသည်။ စင်စစ် အသံပြေပြစ်မှုသဘောကို လိုက်သောကြောင့် ရှေ့က ထားပုံရသည်။ မိဖဟု ရှိနေသည်ကို ဖမိဟု ပြောင်းရွတ်ကြည့်လျှင် မိဖလောက် မပြေပြစ်။ မိဖိ၊ အမိအဖိဟု အသံတူ ရွတ်လျှင်မူကား ပို၍ပင်

၂။ Bilabial Plosive

mgyoe.com

mgyoe.com

နားကလောပေတော့သည်။ သို့ဖြစ်၍ မိဖဟူသော အစပ်အတိုင်း အမိအဖဟု ရွတ်သည်မှာ နှုတ်ခမ်းဗျည်း "မ"ကို ရှေ့က "အ"တွဲလျက် အနိမ့်သက်သံဖြင့် အမိဟု မတြာဝက် မတြာပြည့်ရွတ်ကာ နောက်မှ "အ"သရ နှစ်လုံးကို မတြာဝက် မတြာပြည့်ဖြင့် အဖဟု လိုက်ခြင်းဖြင့် ပြေပြစ်လွယ်ကူစွာ ရွတ်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဝေါဟာရ အလဲအဖယ်အနေနှင့် အဖမှ အဖေ၊ ဖခင်၊ ဖအေ၊ ဖေဖေ၊ မွေးသဖခင်ဟူ၍ ပွားလာသည်ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။

အဖေ	။ ။	အဖမှ အေ၊ အသရ သံရင်းများကြောင့် အဖေသို့ ပြောင်းသွားသည်။
ဖအေ	။ ။	မအေမှာကဲ့သို့ပင် အဖေကို အက္ခရာ ရှေ့နောက် ဖလှယ်၍ ရွတ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။
ဖေဖေ	။ ။	ဖေကို ထပ်ဆင့်သုံးကာ ဖေဖေဟု ယဉ်ကျေးနှစ်သက်စဖွယ် သုံးခြင်းဖြစ်သည်။
ဖခင်	။ ။	အဖဟု ဆိုအပ်သော ဖကိုပင် ချစ်ခင်နှစ်သက်စရာအဖြစ် ခင်နှင့် ထွဲစပ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ချစ်ခင် နှစ်သက်အပ်သော အဖဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။
မွေးသဖခင်	။ ။	ကိုယ်တိုင် ဝမ်းနှင့်လွယ်၍ မမွေးရသော်လည်း ကရိကထခံကာ ပြုစုစောင့်ရှောက် လုပ်ကျွေးမွေးမြူသူအဖြစ် ဖခင်ကိုလည်း မွေးသောဖခင်၊ မွေးသဖခင်ဟု တင်စားသုံးခြင်း ဖြစ်သည်။

ပုဂံကျောက်စာများတွင် တွေ့ရသော အဖနှင့်စပ်သည့် အထောက်အထားများကို ရှေးအကျဆုံးဖြစ်သည့် ပေါ်တော်မူဘုရား ကျောက်စာမှစ၍ အစဉ်အဆက် အသုံးခပ်များများ တွေ့ရသည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

အင်းဝခေတ်သို့ အရောက်တွင်ကား မောင့်ဘ (ကိုးခန်းပျို့၊ ၂၃)၊ ဘဘွား (ပါရမီတော်ခန်းပျို့၊ ၅၀)၊ အဘ (ပါရမီတော်ခန်းပျို့၊ ၅၃)၊ ဖအဲ (ပါရမီတော်ခန်းပျို့ ၅၄–၅၆)၊ ဘအေ (ဆုတောင်းပျို့၊ ၂၅)၊ မိဘ (ဘုံခန်းပျို့၊ ၇) စသည်ဖြင့် စေ့စုံအောင် အသုံးပြုနေပေပြီ။ ထိုခေတ်အတွင်း ထူးထူးခြားခြား အသုံးပြုခဲ့သည့် ဝေါဟာရကား ဖအဲဖြစ်သည်။ ဖအဲကို အရိုအသေ အရှင်သခင်[၃] ဟု နှောင်းခေတ်များတွင် ဖွင့်ဆိုကြသည်။ ယင်းတို့၏အလိုသော် "ဖ"နှင့် "အယျ"ပုဒ်သက် အဲတို့ ပေါင်းစပ်ထားခြင်းဟု ယူနိုင်ပေမည်။ စင်စစ် ဖအဲသည် ဖမှ ပွားလာသော ဝေါဟာရတစ်ခုသာ ဖြစ်တန်ရာသည်။ အမေ၊ အမယ်ဟု သုံးသကဲ့သို့ ဖအေ၊ ဖအယ်(ဖအဲ)ဟု သုံးရာမှ ဖအဲးဟု ဖြစ်လာပုံရသည်။ ဤအပြောင်းအလဲမှာ နီးကပ်သော သရသံရင်း အလဲအဖယ်နှင့် သုံးခြင်းမျှသာဖြစ်၏။ အေမှ အယ် (အဲ)သို့ ပြောင်းခြင်းသည် တစ်ဝက်ပိတ် သရမှ တစ်ဝက်ပွင့်သရသို့ ပြောင်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကမှ သံပြေအယ် (အဲ)ကို အမြင့်သက်သံဖြင့် ရွတ်သောကြောင့် အဲးဟု ဖြစ်လာခြင်းဖြစ်ပေသည်။

နောက်တွင် အဖနှင့်ဆိုင်သော ပရိယာယ်အခေါ်များကို အကြီးအကဲ၊ အကြီးအချုပ်၊ အဖေကဲ့သို့ ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်သူ စသော အနက်တို့ဖြင့် တိုးချဲ့အသုံးပြုလာသည့်အလျောက် ဆုတောင်းခန်းပျို့၌ "ပြည်ကြီးဘအေ၊ လူများဆွေ"ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကိုးခန်းပျို့၌ "ဟတ္ထိပါလ၊ ငါ့မွေးဘ"ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ရေသည်ပြဇာတ်၌ "ခေါင်းမွေးစုတ်တဲ့၊

၃။ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ၊ အမှတ် ၇၄။

ပေါရာဏကထဒီပကနိသျှနှင့် သတ်ထုံးကဗျာနှင့် အတိုကောက်၊ စာ ၄၀။

သတ်ပုံအဘိဓာန်မိတ်လင်စုံ၊ စာ ၄၇၇၊ အောက်ခြေမှတ်ချက် ၅။

mgyoe.com

mgyoe.com

ကျုပ်ဖအေငယ်"ဟူ၍လည်းကောင်း တွေ့မြင်လာရပေသည်။ သွေးသား မတော်စပ်သူ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ပြောဆို ဆက်ဆံရာတွင်ကား အဖေ အရွယ် အကြီးအရွယ်ကို အဘဟု ခေါ်တတ်ကြသော်လည်း အဖေ၊ ဖေဖေဟုကား မခေါ်သလောက်ပင် ဖြစ်၏။

ဖိုး၊ အဖိုး

ဤတွင် အဖိုး (အဘိုး)၏အနက်ကို တင်ပြရန် လိုလာပါသည်။ ဆရာကြီး ဦးဖိုးလတ်ကမူ သူ၏ မြန်မာစကား အဖွင့်ကျမ်း ဒုတိယတွဲ၌ ပိုပါ၊ ဗိုလ်ပါဟူသည်မှာကဲ့သို့ပင် ပို၊ ဖို၊ ဖိုးတို့သည် ခေါင်၊ အကြီးအမှူး ကို ဟောသည်။ အမိအဖတို့ထက်ပင် ကြီးသေး၍ အမိ၊ အဖတို့အပေါ်၌ ကြီးမှူးသူဖြစ်သဖြင့် ကြီးမား၊ ကြီးမှူးဟု မူလအနက်ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။

စင်စစ် ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရများ၏ မူလအနက်ကို စဉ်းစားရာ တွင် အရင်းအမြစ်ကစ၍ အဆက်အစပ်နှင့် စဉ်းစားရန် လိုပေသည်။ အထက်ဆွေမျိုးခုနစ်ဆက်တွင် ပထမအဆက်ဖြစ်သော ဖ၊ မိတို့ကို မူလ က တစ်စုံတစ်ရာသောအနက်ဖြင့် ကြံဆ၍ ကလေးတို့က ခေါ်ခဲ့ကြသည် မဟုတ်။ ကလေးသူငယ် လူမမည်တို့ သဘာဝအရ ရှေးဦးရှေးဖျား ရွတ် ဆိုလာသော နှုတ်ခမ်းဗျည်းနှင့် သရသံများ ပေါင်းစပ်ရာမှ အခေါ်ပညတ် များ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

ဒုတိယအဆက်ဖြစ်သော ဖိုး၊ ဖွားတို့မှာမူ ဖ၊ မိ ပြီးလျှင် နီးနီး ကပ်ကပ် ရှိနေသေးသည်။ ထိုမှ ရှေ့တက်သွားမှသာ အလှမ်း ဝေးကွာ သွားပြန်ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ နီးနီးကပ်ကပ် ရှိနေသေးသော ဖိုး၊ ဖွားများ၊ သားအချစ်၊ မြေးအနှစ်ဟု ခံယူတတ်ကြသော ဖိုး၊ ဖွားများကို မည်သို့သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ကြံဆ၍ ခေါ်မည်နည်း။ အဖိုးထိုက် အဖိုးတန်များဖြစ်၍ ချစ်နှစ်လိုအပ်သူအဖြစ်နှင့်သာ ခေါ်ဆိုကြပေမည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

ဤ၌တွင် ပုဂံခေတ်သုံး ဝေါဟာရတို့အနက် တန်ဖိုးကို ဖိုး၊ အဖိုးကဲ့သို့ပင် "ငပုတတ်ရောင်ရှယ်ဝယ်သော အဖိုဝ် ငုယ် ၁၀၀" (ဖ၁၇၊ ပုံ ၁၈၆၊ ၆) စသည်ဖြင့် သုံးခဲ့သည်ကို လည်းကောင်း၊ ဖိုးနှင့် ဖွားကို အထူး ချစ်ခင်နှစ်သက်အပ်သည့် အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ကျား၊ မ အမည်များ မှည့်ခေါ်ရာတွင် အစဉ်အဆက် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်ကို လည်းကောင်း ဆင်ခြင်ရန် လိုပေသည်။

ဖိုးလေး၊ ဘိုးလေးကား အဖိုးငယ်နှင့် အလားတူပင်ဖြစ်သည်။ အဖိုးအကြီး၊ အငယ်ကို ခွဲခြားခေါ်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပုဂံခေတ်တွင် အဖိုးငယ်ကိုရော၊ အဖိုးကြီးကိုပါ တွေ့ကြရပေသည်။

ဖိုးအေ (ဘိုးအေ)၊ ဖွားအေ (ဘွားအေ)ဟု ဖိုး၊ ဖွားကို နောက်မှ အေတွဲသုံးခြင်းမှာမူ မအေ၊ ဖအေတို့မှ အေကို ယူသုံးခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ (အဖေ၊ အမေလည်း ရှု)

အဖွား၊ ဘွားကြီး၊ ဘွားမ

နှောင်းခေတ်သုံး ဘွား၊ အဘွား၊ ဘွားကြီး စသည်တို့ကို ပုဂံခေတ်က (မြေးတို့က) အထူးချစ်ခင်အပ်သူအဖြစ် ဖွာ(း)၊ ဝလေ့သုံး "အ"ကို ရှေ့မှဆက်ကာ အဖွာ(း)၊ အမျိုးသမီးကို ညွှန်သည့် အမိသဖွယ် ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်သည့် "မိ"ကို ရှေ့မှပင်ဆက်ကာ မိဖွာ(း)၊ အမိဖွာ(း)၊ အဖွားရင်းဟူသည်ကို အထူးပြုလိုသောကြောင့် ဖွာ(း)ရင်(း) စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး သုံးခဲ့ကြသည်။ အောက်ပါသာဓက အချို့ကို ရှုပါ။

၁။ မင်မတ်နဂါပိုရ်မိဖွာ (ဖ၀၁၊ ပုံ ၈၄၊ ၃)
၂။ အတိုင်သို့ခ်ဖွာကြိ မ္လိယ်စိုဝ်မင် (ဖ၀၄၊ ပုံ ၁၄၈ ခ၊ ၁–၂)
၃။ သတျာ အဖွာ ကျှောင် (ဖ၀၆၊ ပုံ ၁၅၃ က၊ ၂၀–၂၁)
၄။ အမိဖွာမိန်ဇ (ဖ၀၁၊ ပုံ ၁၇၅၊ ၅)

mgyoe.com

mgyoe.com

၅။ ဖုန် သယ်ဖွာကိုဝ်ဝယ်သော (၆၁၁၊ ပုံ ၁၇၅၊ ၁၃–၁၄)
၆။ သွိင်ဖွာရင်နှင်လိုယ်တဝ်ယှန်
ရယ်အဖွာ မဟာဒါန်မူစလင် (၆၂၇၊ ပုံ ၂၃၄၊ ၂၀)

ဖွား၏ မူလအနက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဆရာကြီး ဦးဖိုးလတ်က မြန်မာစကားအဖွင့်ကျမ်း ဒုတိယတွဲ၌ ဤသို့ ဆိုပါသည်။

> ... မောင်ဖား၊ ကြောင်ဖား ဆိုသည်တို့တွင် ဖားပုဒ်မှာ ပ၊ ပါ ပုဒ်သက်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဖ၊ ဖာ ပုဒ်သက်ဟူ၍ လည်းကောင်း ယူသင့်ကြောင်း ဆိုခဲ့ပြီ။ ကိုယ်လုံးကိုယ်ထည် ကြီးမားသော အကောင် ဖားပုဒ်သည်လည်း ယင်းတို့တွင် အကျုံးဝင်သည် ထင်ဖွယ်ရှိသည်။ ယခုခေတ်တွင် မောင်ဖားကို မောင်ဖွားဟူ၍လည်း အချို့ ရေးဆိုကြသေးသည်။ ထို့ကြောင့် ဤမောင်ဖား ကြောင်ဖားဆိုသည်တို့တွင် ဖားပုဒ်မှ ဖိုးဖွားဆိုသည်တွင် ဖွား ပုဒ်သို့ သက်ခဲ့ သည်ဟု ယူရာ၏။ ဤသို့ယူသော် ဖိုးဖွားတွင် ဖွား၏ အနက် အကြီး၊ အမှူးဟု ပေါ်ထွက်ရာ၊ အဖွားသည် လည်း အမိ၊ အဖတို့ထက် ကြီးမားသူ၊ အမိအဖတို့ အပေါ်၌ ကြီးမှူးသူဖြစ်ခြင်းမှာ ဆီလျော် ညီညွတ် သည် ဆိုရာသတည်း။

ဖြစ်ရန်ရှိသည်မှာ ဖားနှင့် အလားတူပုဒ်ဖြစ်သော လျှာနောက်ပိုင်း သရ ဖာကို အပွင့်သရမှ လျှာ၏အမြင့်ဆုံး အူ သရသို့ ရောက်အောင် ရွတ်ဆိုခြင်းဖြင့် ဖွာသရရှေ့ ဖြစ်လာနိုင်ပေသည်။ ယင်းကို အမြင့်သက် သံဖြင့် ရွတ်ပြန်သည့်အခါ ဖွား ဖြစ်လာရပေသည်။ ဖိုးကို အဖိုးထိုက် အဖိုးတန်ဖြစ်၍ ချစ်ခင်နှစ်လိုအပ်သူအဖြစ် ခေါ်သကဲ့သို့ အဖွားဖြစ်သူ

mgyoe.com

mgyoe.com

ကိုလည်း ထိုသဘောမျိုးဖြင့် ခေါ်ခြင်း ဖြစ်ပေမည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ရှေးကမိန်းကလေးများ အမည်မှည့်သည့်အခါ ဖွားဆင့်၊ ဖွားသစ်၊ ဖွားရင် စသည်ဖြင့် အစဉ်အဆက် ချစ်စနိုး မှည့်ခဲ့ကြပေသည်။ ဤသည်တို့မှာ အထူး ချစ်ခင်နှစ်သက်အပ်သူဟူသော ဖွား၏ မူလအနက်ကို သက်သေပြနေပေသည်။

ဖွား (ဘွား)ကိုပင် မအေ၊ ဖအေတို့မှ အေကို ယူတွဲကာ နှစ်လိုဖွယ် ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြင့် ဖွားအေ ဖြစ်လာပြန်သည်။ ကြီးမြတ်ဟော ကြီးနှင့်တွဲစပ်ပြန်သည့်အခါ ဖွားကြီး၊ သေးသေးငယ်ငယ် နှစ်လိုဖွယ်ဟော (က) လေးနှင့် တွဲခေါ်ပြန်သည့်အခါ ဖွားလေး၊ ကြီးမားဟော မနှင့် ပေါင်းစပ်ခေါ်ပြန်သည့်အခါ ဖွားမ(ဘွားမ) စသည်ဖြင့် အသွယ်သွယ် အဝဝ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခဲ့ကြပေသည်။

ဘေး၊ အဘေး

ဘေး၊ အဘေးဟု ဆိုရာတွင်လည်း အမြစ်အရင်းသည် ဖေး၊ အဖေးပင် ဖြစ်သည်။

ဘေးသည် အထက် ဆွေခုနစ်ဆက်တွင် တတိယမြောက်အဆက် ဖြစ်သည်။ အဘိုးအဘွားတို့၏ ဖခင်ကိုခေါ်သော ဝေါဟာရ ဖြစ်သည်။ ဖိ(ဘိ)၊ အဖိ(အဘိ)နှင့် ဖေး(ဘေး)သည် အသုံးပညတ်သာ ကွာသော်လည်း အနက်အားဖြင့် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ မျက်မှောက် အခြေအနေနှင့် စာပါက ဆွေမျိုးဆက် အလှမ်းကွာသွားပြီ၊ ဘေးဘိတို့ ရောက်သွားပြီဟု ဆိုလိုသည်။ ပုဂံကျောက်စာများတွင်မူ ...

၁။ အဖိယ်အိုတိုဝ် (၅၅၀၊ ပုံ ၁၃၊ ၉)

၂။ ဆာရာ အဖဝ်အဖိယ် အမိအာဖ (၅၆၃၊ ပုံ ၂၃၊ ၈–၉)

စသည်ဖြင့် ရေးသည်။ ပုဂံခေတ်သုံး ဖိယ်သည် ဖေးနှင့် အလားတူ

mgyoe.com

mgyoe.com

ဖြစ်သည်။ သံညှင်း ဖေးမှ တစ်ဖန် သံပြင်း ဘေးသို့ ပြောင်းရွှေ့လာကြခြင်း ဖြစ်သည်။ အင်းဝခေတ် အရောက်တွင် ...

နတ်မာဃမူ၊ ထင်းစပြင်ကွေး၊ လူ့ဘေးနတ်ဘ၊ မိုးမှဗြဟ္မာ၊ ထီးဝန်းကာလျက် (ပါရမီတော်ခန်းပျို့၊ ၁၁)

ကမ္ဘာရှည်ဝေး၊ ဗြဟ္မာမွေးသား၊ တို့ဘေးတို့ဘိုး၊ တို့ဆွေမျိုးက၊ (ငရဲခန်းပျို့၊ ၂)

စသည်ဖြင့် သံပြင်း ဘကုန်းများဖြင့် ပြောင်း၍ သုံးနေကြပေပြီ။

ပါရမီတော်ခန်းပျို့တွင် "လူ့ဘေး နတ်ဘ "ဟု ရှင်မဟာ သီလဝံသ ရေးစပ်ခဲ့သည်နှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်း အချို့က လူ့ဘိုးဟု ဆိုချင်လျက် ရှေ့က ကွေးကိုလိုက်၍ ဘေးစပ်သည်ဟု ဆိုသည်။ အချို့ကလည်း ဘ၊ ဘိုး၊ ဘေး ဆွေမျိုးအစီအစဉ် နေရာကျအောင် မသုံးတတ်၊ နတ်ကို လူ၏ဘဟု စပ်လျှင် နတ်အထက်က ဗြဟ္မာကို လူ၏ဘိုးသာ စပ်ရမည်ဟု အပြစ်တင်ကြသည်။

စင်စစ် စာဆိုရှင် မဟာသီလဝံသသည် အဖ၊ အဖိုး၊ အဘေးဟူ၍ ဝါဒကွဲ လုံးဝမရှိသော ဆွေစဉ်သုံးဆက်ကို မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ မသိနိုင်စရာ မရှိပေ။ ကဗျာလင်္ကာ စပ်ဆိုမှုဖြစ်၍ အစီအစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ရမည်ဟု ဆိုနိုင်ရန် ခက်ပေသည်။ နတ်ရှုထောင့်မှ အဖ အနေမျိုးဆိုရလောက်အောင်ဖြစ်သော်လည်း လူ၏ ရှုထောင့်မှ ကြည့်ပါက ဗြဟ္မာသည် လူ့ဘေးလောက် အဆင့်မြင့်နေသည်။ လူနှင့် ပိုကွာလှမ်းနေသည်ဟူသော သဘောကို အထူးပြု ဖော်ပြလိုသောကြောင့် ရေးစပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ဟန်တူပေသည်။

ထို့ကြောင့်လည်း ဘေး ဘီတို့သည် အလှမ်းကွာသွားသည့် ဆွေဆက်ကို ဖော်ပြလိုသည့် သဘောဖြင့် သုံးခြင်းဖြစ်ရန်ရှိကြောင်း တင်ပြခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

ဘီ၊ အဘီ

အထက် ဆွေမျိုးခုနစ်ဆက်တွင် စတုတ္ထမြောက်အဆက်ကို ဘီ၊ အဘီဟု ခေါ်သည်။ အဘွဲ၊ အဖောဟူသော ဝါဒကွဲ၊ အခေါ်ကွဲလည်း ရှိသည်။ (ဆွေခုနစ်ဆက်ဇယား)၌ မိမိ မိခင်၊ ဖခင်တို့၏အဖေကို အဖိုး၊ အဖိုး အဖွား၏ အဖေ ့ကို အဖေး (အဘေး)၊ အဖေး၏အဖေကို အဖိ (အဘီ) ဟု ခေါ်သည်။ ယင်းဝေါဟာရများသည် မွေးသဖခင်ကို ခေါ်သော ဖမှ သရသံရင်း ပွားလာသည့် ဝေါဟာရများပင် ဖြစ်သည်။

ဘီ၏ စကားရင်းကား ဖီပင် ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့ ဆွေမျိုးစဉ်ဆက်များတွင် အဖိုး၏အထက် ဆွေမျိုးတို့ကား စင်စစ် အလှမ်းဝေးကွာ၍ ကျန်ခဲ့သည်သာဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ မျက်မှောက် အခြေအနေနှင့်စာသော် အလှမ်းကွာသွားပြီ။ ဘေး၊ ဘီသို့ ရောက်သွားပြီ။ အတောင်အဖိ၊ အိမ်အဖိ၊ တောင်ယံအဖိ စသည်တို့မှာကဲ့သို့ နံပါးနံတောင်း အရပ်၌တည်သည်။ အခက်အလက် အရံအကာ ဖြစ်ထိုက်သည်ဟူသည့် သဘောဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ဟန်တူသည်။

ဖိ၊ ဘီကိုပင် ဓလေ့သုံးအနေဖြင့် ပြေပြစ်အောင် အရှေ့က အ–တွဲ၍ သုံးရာမှ အဖိ၊ အဘီဟု ဖြစ်လာပေသည်။

ဘင်

အထက် ဆွေမျိုးခုနစ်ဆက်တွင် ပဉ္စမမြောက် ဆွေမျိုးဆက်ကို ဖင်၊ ဘင်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုဆွေမျိုးဆက်တွင် ဘွေး၊ အဘွေး၊ အဘဲ၊ ဘင်၊ အဖိဟု အခေါ်ကွဲများ ရှိနေပေပြီ။ ဖခင်ဟော ဖ ဗျည်းသံရင်းမှ အေး၊ အဲ၊ အီ၊ အင်၊ အော်ဟူသည့် သရသံရင်းများ ပွားထွက်လာသဖြင့် ဖိုး၊ ဖေး၊ ဖီ၊ ဖင် (ဘင်) ဖြစ်လာခြင်းဖြစ်သည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

သား

အောက်ဆွေခုနစ်ဆက်တွင် သားနှင့်သမီးသည် ပထမဆက် ဖြစ်သည်။ သားဟူသော အရေးအသားကို သမီးကဲ့သို့ပင် ပုဂံကျောက်စာများ၌ အများအပြား တွေ့နိုင်သည်။ အရေးမှာလည်း သဟ်၊ သာ ဟူ၍ သာ တွေ့ရတတ်ပေရာ ဟသတ်ထည့်ခြင်းမှာ ရှေ့ဆီး မသုံးသေးသော ခေတ်ဖြစ်၍ အမြင့်သက်သံဖြင့် ရွတ်စေလိုသောကြောင့် ထည့်ခြင်းဖြစ်ပုံရသည်။

သားသည် တိဗက် မြန်မာစကား စစ်စစ်ဖြစ်၍ အနက်ရင်းမှာ ငယ်ရွယ်သူ၊ အသွေးအသားဖြစ်၍ ရင်သွေးဖြစ်က ကျားမ မဟူ သားပင်ခေါ်ခဲ့ကြသည်။ လောကထိပ်ပန်မင်စာ၊ ဝေဿန္တရာဇာတ်-တစ်ခု၌ပင် ဝေဿန္တရာမင်းကြီး၏ သားတော် ဇာလီနှင့် သမီးတော် ကဏှာဇိန်တို့ကို ...

၁။ မိယာ မဒ္ဒီ သာနှစ်ယောက် ယူရှယ်ဿ။

၂။ မယာ မဒ္ဒီကာ သာနှစ်ယောက်နှင့် နိယျေ။

စသည်ဖြင့် ရှစ်ကြိမ်တိုင်တိုင် အသုံးပြုထားသည်ကိုလည်းကောင်း၊ သင်းကြီး အဘိနန္ဒသူကျောက်စာ၌ မိမိ၊ မိမိမယားနှင့် သမီးကြီး၊ သမီးငယ်တို့ကို ဘုရားလှူသည်ကို ...

ကိုဝ်မိယာသာ နှစ်ယောက် အာပေါင် ၄ ယောက် (၁၄- ၁၅)

ဟု ရေးထိုးခဲ့သည်ကို လည်းကောင်း ထောက်ထားသောအားဖြင့် သားကို လိင်မခွဲခြားဘဲ ငယ်ရွယ်သူအဖြစ်နှင့်လည်း ဆက်လက် အသုံးပြုနေသေးကြောင်း သိရသည်။ ထို့ပြင် အောက်ပါ သာဓကတို့ကိုထောက်၍ ကုန်းဘောင်ခေတ်သို့တိုင်အောင် သားကို ငယ်ရွယ်သူ ရင်သွေး၊ ရင်သွေးငယ် အနက်ဖြင့် ရံဖန်ရံခါသုံးတတ်သေးကြောင်း သိမြင်သာပေသည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

၁။ သားမွန်နှစ်ယောက်၊ ဖြစ်မြောက်တုံပြီး။[၄]
(ဘူရိဒတ်လင်္ကာကြီး၊ ၅၁)

၂။ ကျူးကာရင့်ခေါ်၊ သားကိုဖျော်သည်၊ နားတော်တည့်ငြိမ့်လေး၊
အိပ်ပျော်ဆေး။ (ရခိုင်မင်းသမီးဧချင်း၊ ၅)

၃။ သားနှစ်ယောက်မယ်၊ နုနယ်ပျိုမျစ်၊ ချွေးမချစ်ကို၊
(ဝေဿန္တရာပျို့၊ ၅၆)

သို့အားဖြင့် ကာလ ကြာမြင့်လာသည့်အလျောက် သား၏ မူလ အနက်သဘောကို စောကြောမိသူနည်းလာကာ ကျောင်းသားဆိုလျှင် ယောကျ်ားကလေးနှင့်သာ ဆိုင်လေဟန်၊ စစ်သားဆိုပြန်ကလည်း အမျိုးသမီးစစ်သည် မပါဝင်လေဟန် ထင်မှတ်လာကြသည်။ ကျောင်းသား ဆိုလျှင် လိင်ဖို၊ ကျောင်းသူမှ လိင်မ၊ စစ်သားဆိုလျှင် လိင်ဖို၊ စစ်သမီးဆိုမှ လိင်မဟု သတ်မှတ်သုံးစွဲလာကြသည်။

သမီး

သမီးသည် မိခင် ဖခင် နှစ်ပါးမှ မွေးဖွားလာသော ရင်သွေး မိန်းကလေးကို ခေါ်သည်။ ပုဂံကျောက်စာများတွင် သမီးဟူသော ဝေါဟာရကို သာမိ၊ သာမီ၊ သမိ၊ သမ္မီ၊ သမိယ်၊ သမ္မိဟ်ဟူ၍ အမျိုးမျိုး ရေးသည်။ သို့သော်လည်း ပြောပလောက်သော ခြားနားမှု မဟုတ်ပေ။ ကျောက်စာတစ်ချပ်တည်း၌ပင် တစ်ခါတစ်ရံ အီသရနှင့် အိသရ သင့် သလို သုံးနေသည့်သဘော၊ အမြင့်သက်သံဖြင့် ရွတ်စေလိုသည့် အလျောက် ဟသတ်ထည့်ရေးသည့် သဘောမျှလောက်သာ ဖြစ်သည်။

သမီးကို ပုဂံခေတ်က သာဟ်မိ (သို့မဟုတ်) သာမိဟု ရေးပုံမျိုး

၄။ သာဂရနှင့် သမုဒ္ဒဇာတို့ မောင်နှမနှစ်ယောက်ကိုဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

အတွေ့ရနည်းသော်လည်း၊ စင်စစ် သမီးသည် သားနှင့်မိ ပေါင်းစပ်ခေါ်ဝေါ်ထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

လင်နှင့်မယားမှ မွေးဖွားလာသူကို ကျား၊ မ မရွေး ငယ်ရွယ်သူရင်သွေးများအဖြစ် သားဟု ဦးစွာ မှည့်ခေါ်ခဲ့ကြပုံကို အထက်တွင် ပြခဲ့ပါပြီ။ သည့်နောက်တွင်မှ လိင်ဖို လိင်မ ခွဲခြား ပြလိုသည့်အလျောက် အမ ဟော မိနှင့် ပေါင်းစပ်ကာ ရင်သွေးမိန်းကလေးကို သားမိဟု ခေါ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

သို့သော် သားမိဟုဆိုရာ၌ ရှေ့သံကို မတြာပြည့် အမြင့်သက်သံဖြင့် လည်းကောင်း၊ နောက်သံကို မတြာပြည့် အနိမ့်သံဖြင့်လည်းကောင်း ရွတ်ဆိုရခြင်းထက်၊ သမီးဟု မတြာဝက် မတြာပြည့်ဖြင့် နောက်သံကို အမြင့်သက်သံသို့ ပြောင်း၍ ရွတ်ရသည်က ပိုမိုလွယ်ကူပြေပြစ်ရာ၊ သမီးဟု ရွတ်လည်းရွတ် ရေးလည်း ရေးလာရသည်ဟု ထင်မြင်ပေသည်။

သားနှင့်သမီးတို့မှ ဆွယ်ပွား၍ မွေးစားသမီး၊ မွေးစားသား ဟူသော ဝေါဟာရလည်း ရှိသေးသည်။

မွေးစားသမီး၊ မွေးစားသား၊ ကိတ္တိမ

စားသည် လိုက်စား၊ လေးစား၊ ဖမ်းစား စသည်တို့မှာကဲ့သို့ အထူး၊ အထူးတလည်ဟူသည့် အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ မွေးစားမှာ အထူး မွေးမြူရသည်ဟု ဆိုလိုရင်းပင် ဖြစ်သည်။ မိမိဝမ်းနှင့် လွယ်မမွေးရသော်လည်း သားရင်း သမီးရင်းနှင့်မခြား အထူးမွေးမြူ ပျိုးထောင်ပေးရသူကို မွေးစားသမီး၊ မွေးစားသားဟု ခေါ်သည်။ မွေးစားသား၊ မွေးစားသမီးကိုပင် ကိတ္တိမသား၊ ကိတ္တိမသမီးဟု ခေါ်ကြသေးသည်။

ကိတ္တိမမှာမူ ပါဠိစကား ဖြစ်သည်။ ဒဂုန်ဦးထွန်းမြင့်၏ ပါဠိသက်ဝေါဟာရ အဘိဓာန်တွင် ကိတ္တိမကို ဤသို့ ဖွင့်ပြထားသည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

ကိတ္တိမ ...

၁။ လူသိလူထင် ကောင်းမွေခံ ဆိုးမွေခံ မွေးစားသော သားသမီး။
"ဘုရင် ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး၏ ကိတ္တိမသားဖြစ်သော"
စာဏကျ၊ ပ ၁၄။

၂။ (ဓမ္မသတ်) မယားဟောင်း လင်ဟောင်း၏ သား။
"လင်ဟောင်း မယားဟောင်းသားကို ကိတ္တိမဟု ဆိုသည်။"
အမွေ၊ ပ ၃၀။ (ပါ ကိတ္တိမ။) (စာ ၁၉)

သို့ဖြစ်၍ နောက်က သား၊ သမီး မတွဲပါဘဲလျက် ကိတ္တိမသည် မွေးစားသားသမီးကိုဆိုကြောင်း နားလည်နိုင်သည်။ သို့သော်လည်း ကျားနှင့်မကို အတိအကျ ဖော်ပြလိုလာသည့်အလျောက်၊ မွေးစားသားကို ကိတ္တိမသား၊ မွေးစားသမီးကို ကိတ္တိမ သမီးဟု သုံးတတ်ကြပေသည်။

မြေး

မြေး၏ အနက်ကိုဆိုသော် မြောက်နှင့် မြှောက်၊ မြင့်နှင့် မြှင့်၊ မြုပ်နှင့် မြှုပ်မှာကဲ့သို့ပင်၊ မြေးသည် မြှေးနေ ယှက်တွယ်နေသည့်အရာကို ဆိုပေသည်။ သားသမီးက မွေးဖွားလာသူကို မြေးဟု ခေါ်ဝေါ် ပညတ်ခဲ့ကြခြင်းမှာလည်း အချစ်မေတ္တာဓာတ်များ ယှက်တွယ်လာရသူ၊ ဆွေမျိုးအနွယ်အဆက်ကို ထပ်မံယှက်တွယ်လာရသူ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မြေးဟု ခေါ်ခဲ့ကြပုံရပေသည်။

မြေးကို လိင်ဖို၊ လိင်မ အတိအကျ ပြောဆိုလိုသည့်အခါတွင်မူ ယောကျ်ား မိန်းမတို့ နောက်ကတွဲကာ၊ မြေးယောကျ်ား၊ မြေးမိန်းမဟု ခွဲခြား ပြောဆိုတတ်သည်။ မြေးထီး၊ မြေးမဟုလည်း အချို့က ဆိုကြသည်။

အောက်ပါ ပုဂံခေတ် အရေးတို့ကိုကြည့်လျှင် မြေးကို မ္လိယ်ဟု တညီတည်း ရေးကြောင်း တွေ့ရသည်။ မကို လဆွဲသော အရေးအသား

mgyoe.com

mgyoe.com

သည် အရေးပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့် ရရစ်သို့ ပြောင်းလာသည့်အလျောက် မွှိယ်ကို မြေးဟု ပြောင်းရေးခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

၁။ အမိအဖအဆုယ်လမ္ဘျိဝ် သာမွှိယ်ခပ်သိမ်
(ဖ၀၁၊ ပုံ ၈၄၊ ၉)

၂။ ဇာလင်သို္ခင်မင်ကြီ၊ ဇာသာမင်ကြီ၊ ဇာမွှိယ်မင်ကြီ
(ဖ၃၃၊ ပုံ ၂၃၅၊ ၁၀–၁၁)
ဟူသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

မြစ်

အဖိုဝ်ကြီ သင်ကြံမသူအော် မဟာတန် လယ်ကို သင်ကြမ္ဗသူ အတည် မယ်သဖ္လစ် ခရကာ ငရောက်သင်မည်သော မွှိယ် မ္လိစ်သာည် စာရစ်အော်။ (ဖ၀၆၊ ပုံ ၁၆၂၊ ၃–၄)

စသည်ဖြင့် ပုဂံကျောက်စာတွင် ရေးထိုးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ မြစ်ဟု သီးသီးသန့်သန့် မသုံးဘဲ မြေးမြစ်သုံးလိုက်ခြင်းမှာ မြေးအောက်အဖို့ အမြစ်တွယ်ယှက်လာသူဟု ဆိုလိုရိပ် ရှိပေသည်။ အောက်ဆွေခုနစ်ဆက်တွင် တတိယဆက် ဖြစ်သည်။

သားက မြေးယှက် တွယ်ကပ်လာသောကြောင့် မြေး၊ မြေးက တစ်ဖန် ဆွေစဉ်မျိုးဆက် အမြစ်တွယ်ယှက်လာပြန်သည့်အလျောက် မြစ်ဟု ခေါ်ခဲ့ကြပုံ ရပေသည်။

တီ၊ ဖျော၊ တွတ်

မြေး၊ မြစ်၊ တီ၊ ဖျော၊ တွတ်တို့သည် အမျိုးအနွယ်ကို တွယ်ဆက်ကာ အသွေးအသားကို ခံယူပြန့်ပွား ဆက်နွယ်ကြရသူများဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်ခဲ့ဟန် တူသည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

မိမိအောက်မှ ဆွေခုနစ်ဆက်တွင် လေးဆက်မြောက်ကို တီဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ငါးဆက်မြောက်ကို မျှော့ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တွတ်ဟူ၍ လည်းကောင်း ပြသည်။ မြန်မာတို့သည် အောက်ဆွေဆက်များကို အမည်မှည့်ခေါ်ရာတွင် မြဲးကပ်တွယ်ယှက်သည့် သဘောကိုဆောင်သော ဝေါဟာရများကို အသုံးပြု မှည့်ခေါ်တတ်သည်။

မျှော့ (မြော့ဟုလည်း ရေးကြသည်) ဟူသည် မျှော့သတ္တဝါကို ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ မျှော့တို့၏သဘောမှာ မပြုတ်မထွက်အောင် တွယ်တတ်ကပ်တတ်သည်။ အသွေးကို စုပ်ယူတတ်သည်။

မျှော့နှင့် အသုံးကွဲနေသော တွတ်သည်လည်း တုတ်ကောင်ကိုပင် ဆိုပုံရသည်။ ရေအထွက်အဝင်ကို တုတ်ထား၊ တုံ့ထား၊ တွန်းထားရသည့် အရာကို ကတွတ်၊ ကန်သင်းတွင် ရေထွက်ဝင်ရန် အပေါက်ကို ကတွတ်ပေါက်ဟု ခေါ်သကဲ့သို့၊ တုတ်ကောင်ကိုလည်း တွတ်ဟု ခေါ်ဟန်တူသည်။ သို့ဖြစ်၍ တုတ်၊ တွတ်ကဲ့သို့ တစ်နည်း တစ်ဖုံအားဖြင့် တွယ်ကပ် ယှက်မြှောင်တတ်သည့် သဘောကို ဆောင်သည့်အလျောက် တွတ်ဟု သုံးခဲ့ပုံရပေသည်။

♦

mgyoe.com

mgyoe.com

အခန်း ၃

မိခင်နှင့် တော်စပ်သူများ

မိကြီး၊ မိထွေး

မိကြီး၊ မိထွေးတို့ကို အမိနှင့် သွေးသားတော်စပ်ပုံ ကွဲပြားသိသာစေအံ့သောငှာ ပုဂံခေတ်ကပင် ခွဲခြား ခေါ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုဝေါဟာရနှစ်ခုစလုံးကိုပင် သက္ကရာဇ် ၆၀၄ ခုနှစ်ထိုး ညောင်ရမ်းကြီး သမီးကျောက်စာ၌ အောက်ပါအတိုင်း အတော်များများ သုံးစွဲထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

၁။ မင်မိကြီအိုထက် ပ္လည် သင်က္လုံရာက္လောင် ၁ ပါ။
(ပုံ ၁၄၃ က၊ ၇)

၂။ မိထုယ်အိုအ်ပုံ ၁ (ပုံ ၁၄၄၊ ၉)

၃။ မိထုယ်အိုအ်ဖုန် (ပုံ ၁၄၄၊ ၁၀)

၄။ ရှုယ်သည်ချက်မမိယ်သင်၊ ချတ်မရယ်သင်ကာ မင်မိကြီတိုင်သည် သိခင်အိုဝ်ထက် ပ္လလည်သင်။
မိထိုယ်တ်ဝ်သ ဧ(တ)။ (ပုံ ၁၄၅၊ ၁၃–၁၄)

mgyoe.com

mgyoe.com

မိကြီး၊ မိထွေးတို့တွင် မိသည် မိခင်ကိုညွှန်းဆိုသောစကား ဖြစ်သည်။ ကြီးသည် မသေးမငယ်၊ မသိမ်မဖျင်း၊ မနည်းမပါး၊ ပိုလွန်ကဲမြတ်၊ တိုးတက်ပွားများဟူသော အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထွေးကား အငယ်အထွေး၊ နှမထွေး၊ သားထွေးသားနှောင်း စသည်တို့မှာကဲ့သို့ ငယ်ရွယ်၊ သေးငယ်၊ အငယ်အနှောင်းဟူသည့် အဓိပ္ပာယ်ဆောင်ပေသည်။

သို့ဖြစ်၍ အမိထက်ကြီးသော အမိ၏အစ်မကြီး (ဝါ) အမိနှင့်မခြား ချစ်အပ်သူကို မိကြီး၊ အမိအောက် ငယ်ရွယ်သူ (ဝါ) အမိနှင့်မခြား ချစ်အပ်သူကို မိထွေးဟု ခေါ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ မိထွေးကို ပုဂံကျောက်စာ၌ မိထုယ်ဟု စာလုံးပေါင်းသည်မှာ ခေတ်စောသေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ချုယ် > ချွေ(း)၊ နုယ် > နွေ(း)၊ မုယ် > မွေ(း) ဟူသည်မှာ ကဲ့သို့ နောက်တွင် ုယ်မှ ွေ(း)သို့ ပြောင်းသုံးခဲ့သည်။ ပုံစံ (၄) တွင် မိထိယ်ဟု တွေ့ရခြင်းကား စည်ခရာတီး၍ (ရွှေ့)ကို စေည်ခရါတီရိယ် (၅၆၉၊ ပုံ ၃၁၊ ၁၉)ဟု ပေါင်းသကဲ့သို့ တစ်ခါတစ်ရံ လုံးကြီးတင်အပိုဖြင့် ပေါင်းတတ်ခြင်းသာ ဖြစ်ပေသည်။

မိထွေး အသုံးကိုလည်း အမိ၏ညီမ ဟူ၍မျှမက အဖ၏ နောက်ဇနီး အနေဖြင့်ပါ သုံးခဲ့ကြသည်။ ဤသည်မှာလည်း အမိအောက် ငယ်ရွယ်သူ၊ အမိ၏ ညီမငယ်သဖွယ်ဖြစ်၍ အမိနှင့်မခြား ချစ်အပ်သူဟူသော ကောင်းမြတ်သည့် နှလုံးထားဖြင့် အသုံးပြုခဲ့ပုံရသည်။

ဣစ္စာမင်ဟိုယ်တောင် တက်ပြီ။ တမိကိုဝ်ကာတမသိလိုက်။
ငါမိထုယ် (မှုယ်ရုယ် ငါကြိအေ် ဇာ မိထုယ်လျှင်တေ
ဇာ မိအေ်ဟုရုယ်၊ ဤမိ ပ္လ နုယ်ပိယ်အေ်။
(၅၉၇၊ ပုံ ၁၈၁၊ ၂-၃)

စသည်ဖြင့် ပုဂံခေတ်က မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သော ကျစွာမင်း မိထွေး

mgyoe.com

တော်ကျောက်စာသည် ဤအတွက် သာဓကကောင်းတစ်ခု ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

မိကြီးကိုမူ အဖေ့အစ်ကိုဖြစ်သော ဘကြီး၏ဇနီးအဖြစ်လည်း သုံးသေးသည်။ မိကြီး၊ မိထွေးကို မိဂျီး မိဒွေးဟု အသံထွက် ခေါ်ဆိုသည်မှာကား ရှေ့တွင် အနိမ့်သက်သံ[၅] ဖြစ်သော အိဟူသည့် သရသံပြင်းရှိနေ၍ နောက်တွင်ကပ်နေသော သံညှင်းသာ သံပြင်းသို့ ပြောင်းသွားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ကြီးတော်

ကြီးတော်သည် အမေ၏အစ်မ မိကြီးကို ခေါ်သည်။ ဂျပ်ဆင်အဘိဓာန်တွင်မူ အမေ၏ အစ်မကြီးသာမက အဖေ့အစ်ကိုဖြစ်သော ဘကြီး၏ ဇနီးလည်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

ပုဂံခေတ် ဆွေမျိုးစပ် ဝေါဟာရများတွင် ကြီးတော်ကို မတွေ့ရသေးပါ။ သို့တော် အတော် (အဒေါ်)ကိုမူ ...

ရာကာ တောင်ဝတ်ထူ ပိစည်တိုက်လျှင် စသော မ္လစ်ညြက်ကာ အတဝ်အိုမ္ဘ လောင်သင် တိုက်လျှင် အဆုံ ၂ တောင် ဟိဧအ်

(၆၂၈၊ ပုံ ၂၁၄ ခ၊ ၆-၇)

ဟု အသုံးပြုသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မည်သို့ ဆွေမျိုး တော်စပ်ကြောင်းကိုမူ အတိအကျ မပြောနိုင်ပါ။ မိကြီး၊ မိထွေး ဟူသော အသုံးတို့ရှိနေသောကြောင့် အဖေ့နှမငယ် (သို့မဟုတ်) ဦးရီး ဦးလေးတို့၏ ဇနီးကို ယေဘုယျဆိုခြင်းများလားဟု တွေးထင် မိပါသည်။

မြန်မာသုံး တဝ် (တော်)မွန်သုံး ပေ် သည် ပါဠိဝမ္မနှင့် အသုံး

၅။ Low Falling Tone.

mgyoe.com

mgyoe.com

တူသော သက္ကတ–ဓိမ်ပုဒ်သက် ဖြစ်တန်ရာပါသည်။ ဓိမ် > ဓရိ > ဓပ် ဟု မွန်သို့ပျက်ပြီး မြန်မာက တဝ်ဟု အသံထွက်လိုက် ပေါင်းယူခြင်း ဖြစ်မည်ထင်သည်။

မွန်ဘာသာတွင် ဓဝ် (နာမ်ကို) ဓမ္မ၊ ဓ မိ တို့နှင့် အလားတူ အသုံးပြုသည်။ ဓဝ် နှစ်လုံးဆင့်ကာ ဓဝ် ဓဝ်ဟု ပေါင်းစပ် လိုက်သည့် အခါ တည့်တည့်၊ ဖြောင့်ဖြောင့်မတ်မတ်၊ ဖြောင့်ဖြောင့်တန်းတန်းဟူသည့် အနက်ကိုဆောင်သော ကြိယာ ဝိသေသန ဖြစ်လာပါသည်။

မြန်မာတို့ကမူ ဓမ္မကိုလည်း တိုက်ရိုက် ယူထားသည့် အလျောက်၊ တဝ် (တော်)ကိုမူ တည့်၊ ဖြောင့်၊ မတ်ဟူသည့် သဘောမျိုး အသုံးပြုသည်။ ထိုကမှ ရှေးလျော်ကန်သင့်မြတ်၊ သင့်မြတ် စပ်သွယ်၊ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာ၊ ထိးနန်း စသည်တို့နှင့်ဆိုင်သည့် နေရာ မျိုးမှာကဲ့သို့ ကြီး၊ မြတ်၊ ထွတ်၊ ကြီးမြတ်၊ ထွတ်မြတ် စသည့် အဓိပ္ပာယ်တို့ဖြင့် ကျယ်ကျယ်ပွားပွား အသုံးပြုခဲ့ကြပေသည်။

သို့ဖြစ်၍ ကြီးတော်တွင်လည်း မသေးမငယ်၊ မသိမ်မဖျင်း၊ မနည်းမပါး၊ ပိုလွန်ကဲမြတ်၊ တိုးတက်ပွားများဟော ကြီးနှင့် တော်ကို ပေါင်းစည်းကာ အမိနှင့်မခြား အလားထပ်တူ ကြီးမြတ်သူကို ကြီးတော် ဟု သုံးခဲ့ပုံရသည်။

သက်ရောက်စကားပေါင်း ကြီးတော်ကို အသံထွက်ရာတွင်မူ ဂျီးဒေါ် [ˈJi dɔ] ဟု ထွက်သည်။ ဤသည်မှာ သံညှင်းနှစ်ခုကို စပ်၍ နာမ်အဖြစ် ရွတ်ရသောကြောင့်၊ ရှေ့သံရော နောက်သံပါ သံပြင်းသို့ ပြောင်းခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

mgyoe.com

mgyoe.com

ဒွေးဒေါ်၊ ဒွေးလေး၊ ဒွေးကြီး

ထွေးတော် (ဒွေးဒေါ်)သည် အမေ၏ညီမ၊ အဖေ့ညီ၏ ဇနီးကို ခေါ်သည်ဟု ဂျပ်ဆင် အဘိဓာန်တွင် ဆိုသည်။ ထွေးသည် အငယ် အထွေး၊ နှမထွေး၊ သားထွေး သားနှောင်းတို့မှာကဲ့သို့ ငယ်ရွယ်၊ သေးငယ်၊ အငယ် အနှောင်းဟူသည့် အနက်ကို ဆောင်သည်။ တော်၏ အနက်ပွားမှာမူ ကြီး၊ မြတ်၊ ကြီးမြတ်၊ ထွတ်မြတ်ဟု ရနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ထွေးတော်သည် ကြီးမြတ်သူကလေးပင် ဖြစ်သည်။

တော်ကြီး (ဒေါ်ကြီး)၊ တော်တော် (ဒေါ်ဒေါ်)တို့မှာကဲ့သို့ပင် သံညှင်းနှစ်လုံးဖြစ်သော ထွေးတော်ကိုလည်း သံပြင်းဖြင့် ဒွေးဒေါ်ဟု ရွတ်ဖတ်ကြသည်။

ရှေးဟောင်းအိုင်ချင်းများတွင်လည်း ယော်ကမ်မ၊ နှမထွေး၊ အမယ်ကြီး၊ ဘကြီး၊ ညီမထွေး၊ မမ၊ ခဲအို၊ မိထွေး စသည်ဖြင့် အတော်စုံအောင် ပါတတ်လေ့ရှိရာ ရှေးက ကြမ္မာဌေ့ကြောင့် ဟူသော တောင်တွင်းရှင်ငြိမ်းမယ်၏ အိုင်ချင်းတစ်ပုဒ်တွင်...

ထွေးတော်အိမ်ပါး၊ တောင်ဆီနားသို့၊ ယာသွားပို့ပြန်၊ စောင်း လျားခြံနှင့်၊ လက်ပံပင်ရှေ့၊ ကျဉ်းမြောင်းကွေ့ တွေ့သောအခါ...

စသည်ဖြင့် ချစ်သူနှစ်ဦးတို့ အကျပ်အတည်းကြားမှ ထွေးတော် (ဒွေးဒေါ်) အိမ်နားတွင် တွေ့ကြပုံကို ဖော်ပြရင်း ထွေးတော် ကို သုံးထားပေသည်။

“အမေကျော်ထွေးတော် (ဒွေးဒေါ်)လွမ်း”ဟူသော စကားကို မလိုလားအပ်သည့် အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် မြန်မာတို့ သုံးနေသော်လည်း ထိုစကားသည် တူ၊ တူမနှင့် ထွေးတော်တို့၏ ဖြူးဖြောင့်သော ဆက်ဆံရေးကို သက်သေပြနေပေသည်။

ဒွေးလေး၊ ဒွေးကြီး ။ ။ ထွေးလေးသည် ထွေးနှင့် လေးကို ပေါင်းစပ်

mgyoe.com